

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့

ကျေးလက်နေပြည်သူများ၏အသံများကိုမှတ်တမ်းပြုစုခြင်း

အစီရင်ခံစာ အကျဉ်းချုပ်

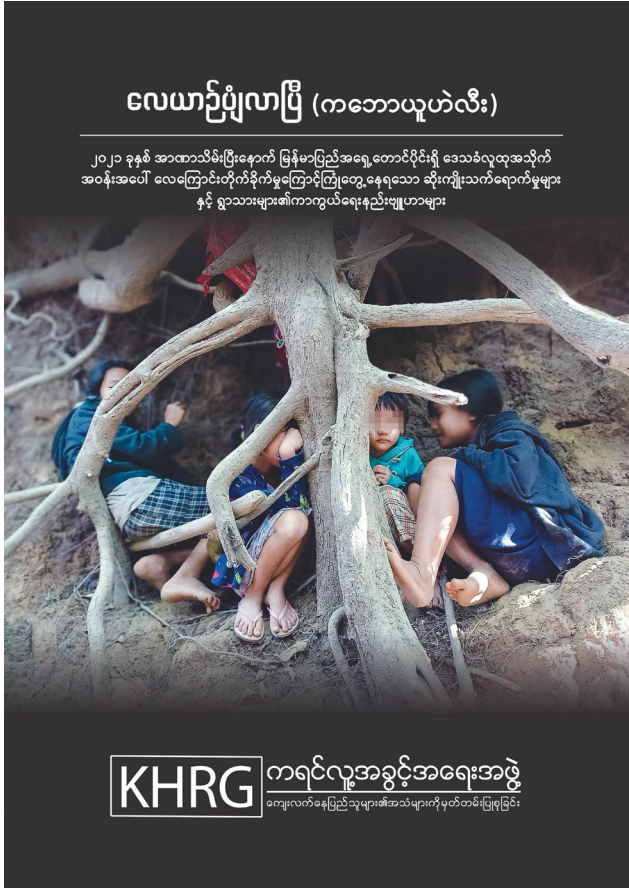
၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ

လေယာဉ်ပျံလာပြီ (ကဘောယူဟဲလီး) Aircraft coming!

၂၀၂၁ ခုနှစ် စစ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် ကျေးလက်နေလူထုများကြုံတွေ့နေရသော ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများနှင့် ရွာသားများ၏ မိမိကိုယ်ကိုကာကွယ်မှုနည်းလမ်းများ

၂၀၂၁ ခုနှစ် စစ်တပ်အာဏာသိမ်းသည့်အချိန်မှစ၍ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ (SAC) သည် အာဏာတည်တံ့ခိုင်မြဲရန်နှင့် အတိုက်အခံများအား နှိမ်နင်းရန်ကြိုးပမ်းရာတွင် မြန်မာပြည်တစ်ဝှမ်းရှိ အရပ်သား များအပေါ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်နှင့် စနစ်တကျတိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်လာခဲ့ပါသည်။ ဤကြိုးပမ်းမှု၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအနေဖြင့် SAC သည် ဒေသအလိုက်သတ်မှတ်ထားသော ကရင်ပြည်နယ်အတွင်းအပါအဝင် ဒေသအများအပြားတွင် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများကို အားကိုးအားထားရာ အဖြစ် ပိုမိုအသုံးပြုလာခဲ့ပါသည်။ SAC မှ အရပ်သားများအပေါ် တိုက်ခိုက်မှုများအား ရပ်တန့်ရန် နိုင်ငံတကာမှတောင်းဆိုထားသော်လည်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ရွာသားများနှင့် ၎င်းတို့၏ လူမှုအသိုက်အဝန်းအပေါ် လေကြောင်း တိုက်ခိုက်မှုများ၏ ဆိုးရွားသောသက်ရောက်မှုများသည် စိုးရိမ်စရာအတိုင်းအတာအထိ မြင့်တက်လာခဲ့ပါသည်။

လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုအသုံးပြုခြင်းသည် မြန်မာစစ်တပ်မှ ကာလကြာရှည်စွာကျင့်သုံးလာခဲ့သည့် ခုခံတော်လှန်ရေးလှုပ်ရှားမှုများ လျော့ပါးလာစေရန်၊ အကြောက်တရားစိုးမိုးစေရန်နှင့် အရပ်သားများအား ၎င်းတို့၏ထိန်းချုပ်မှုအောက်သို့သွတ်သွင်းရန် အရပ်သားများအား ပစ်မှတ်ထားတိုက်ခိုက်ခြင်းထုံးစံနှင့်ကိုက်ညီပါသည်။ မြေပြင်တိုက်ခိုက်မှုများအား 'ဖြတ်လေးဖြတ်' (လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့များ၏ အစားအစာ၊ တပ်သားသစ်စုဆောင်းရေး၊ ရန်ပုံငွေနှင့် ထောက်လှမ်းရေးဆိုင်ရာလမ်းကြောင်းများအား ဖြတ်တောက်ရန်ရည်ရွယ်၍ အရပ်သားများကို တိုက်ခိုက်ခြင်း) ဗျူဟာဖြင့်ပြုလုပ်ခဲ့သော်လည်း ၂၀၂၁ ခုနှစ် အာဏာသိမ်းပြီးနောက် စစ်တပ်၏လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများသည် ယခင်စစ်ဆင်ရေးများထက် ပိုမိုအားကောင်းသည့်အပြင် ပို၍လည်း ပြင်းထန်လာခဲ့ပါသည်။ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများသည် ရုတ်တရက်ဖြစ်ပွား၍ ဖျက်အားပြင်းခြင်းနှင့် မှန်းဆရခက်ခဲခြင်းများကြောင့် ရွာသူရွာသားများသည် မိမိကိုယ်ကိုကာကွယ်မှုနည်းလမ်းများ နည်းပါးလာခြင်း၊ ရပ်ရွာများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ထိခိုက်ပျက်စီးခြင်းနှင့် နေ့စဉ်လူနေမှုဘဝ၏ကဏ္ဍအားလုံးအပေါ် ခြိမ်းခြောက်ခြင်းများကို ဖြစ်စေပါ

လေယာဉ်ပျံလာပြီ (ကဘောယူဟဲလီး)

၂၀၂၁ ခုနှစ် အာဏာသိမ်းပြီးနောက် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဒေသခံလူထုအသိုက်အဝန်းအပေါ် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့်ကြုံတွေ့နေရသော ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများနှင့် ရွာသားများ၏ကာကွယ်ရေးနည်းဗျူဟာများ

KHRG ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့
ကျေးလက်နေပြည်သူများ၏အသံများကိုမှတ်တမ်းပြုစုခြင်း

ဤအစီရင်ခံစာအကျဉ်းချုပ်သည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ၊ ကရင်ဘာသာ၊ မြန်မာဘာသာများဖြင့်ရရှိနိုင်ပါသည်။ အစီရင်ခံစာအပြည့်အစုံကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာနှင့် မြန်မာဘာသာများဖြင့်သာရရှိနိုင်ပါသည်။ အစီရင်ခံစာအားလုံးကို www.khrgh.org တွင် ရယူဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။

သည်။ ကရင်ပြည်နယ်တွင် မည်သည့်နေရာမှ လုံခြုံမှုမရှိပါ။

SAC ၏လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများသည် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့များနှင့် SAC အကြား တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားနေသည့်အခြေအနေတွင် အရပ်သားများအပေါ် ခွဲခြားမှုများမရှိပဲ ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိတွေ့တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားမှုမရှိသည့်နေရာများ၊ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များနှင့် ဝေးကွာသည့်နေရာများတွင် ရွာသားများအား တိုက်ရိုက်ပစ်မှတ်ထားတိုက်ခိုက်သည့် ဖြစ်စဉ်များစွာလည်းရှိပါသည်။ ဤကဲ့သို့အရပ်သားများ အပေါ် တိုက်ခိုက်မှုများ၏ သဘောသဘာဝမှာ ကွဲပြားမှုများရှိပါသည်။ အချို့သောတိုက်ခိုက်မှုများတွင် ကျေးရွာတစ်ရွာ သို့မဟုတ် ရပ်ရွာအဆောက်အဦးတစ်ခုခုအား ပစ်မှတ်ထားခြင်းဖြစ်ပြီး အချို့သောတိုက်ခိုက်မှုများမှာ အချိန်ကြာမြင့်စွာ ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်ခြင်းဖြစ်သဖြင့် ရွာအများအပြားအပေါ်သက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ ဤအခြေအနေများနှင့် မြန်မာစစ်တပ်မှ ရွာသားများအား လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့များ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်သည့်အမြင်နှင့်အတူ ခြံငုံဆန်းစစ်ကြည့်ရာတွင် ကရင်ပြည်နယ်အတွင်းပြုလုပ်သည့် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများသည် စုပေါင်းပြစ်ဒဏ်ပေးသည့်ပုံစံအဖြစ် ပြုလုပ်သည်ဟုသုံးသပ်နိုင်ပါသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတစ်ဝှမ်းတွင်ကျူးလွန်သည့် ဤတိုက်ခိုက်မှုများသည် စစ်ရာဇဝတ်မှုမြောက်ပြီး လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုလည်းမြောက်နိုင်သောကြောင့် ဤကဲ့သို့သော ရာဇဝတ်မှုများကို ကာကွယ်တားဆီးရန်နှင့် အရပ်သားများ၏ လိုအပ်သည့်အရေးပေါ်အကာအကွယ်များကို ကူညီဆောင်ရွက်ပေးရန် နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းမှ တာဝန်ရှိပါသည်။

နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းမှ တစ်စုံတစ်ရာလုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိဖြစ်နေစဉ်တွင် SAC ၏ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် အရပ်သားထိခိုက်သေဆုံးမှုများ များပြားလာခြင်း၊ ကျေးရွာများနှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းတစ်ခုလုံးပျက်စီးခြင်း၊ အစုလိုက်အပြုံလိုက် နေရပ်စွန့်ခွာခြင်း၊ စားနပ်ရိက္ခာမလုံလောက်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာစိုးရိမ်မှုများ တိုးမြင့်လာခြင်းနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်မှုများ ပြင်းထန်လာခြင်းများ ဆက်လက်ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေကြရပါသည်။ SAC သည် ပြစ်ဒဏ်ကင်းလွတ်ခွင့်ဆက်လက်ရရှိနေသဖြင့် ဤအကျိုးဆက်များသည် ပိုမိုဆိုးရွားလာကာ ဒေသတွင်းရှိပါဝင်ပတ်သက်သူများသည် နိုင်ငံတကာမှ ပံ့ပိုးကူညီမှုမရှိပဲ လက်ရှိဖြစ်ပွားနေသော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်းတွင် စိန်ခေါ်မှုများအား လျော့နည်းလာစေရန်အတွက် ရုန်းကန်နေကြရပါသည်။ နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းမှ အရပ်သားများအပေါ် SAC ၏တိုက်ခိုက်မှုများကို ရပ်တန့်ရန်နှင့် လိုအပ်သည့်အရေးပေါ်ကာကွယ်မှုများကို ထိရောက်စွာကူညီပေးရန်အတွက် မြေပြင်အခြေအနေများကို ပိုမိုရှင်းလင်းစွာ ပုံဖော်ရန်လိုအပ်ပါသည်။

ရည်မှန်းချက်ကိုရေးရှု၍ ဤအစီရင်ခံစာမှ SAC လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှု၏ ကျယ်ပြန့်၍ပြင်းထန်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို မီးမောင်းထိုးပြရန်ရည်ရွယ်ထားပြီး တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုများဖြစ်သည့် ထိခိုက်သေဆုံးခြင်း၊ ထိခိုက်ပျက်စီးခြင်းနှင့် နေရပ်စွန့်ခွာခြင်းများကိုသာမက နောက်ဆက်တွဲသက်ရောက်မှုများဖြစ်သည့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကျန်းမာရေး စိန်ခေါ်မှုများကိုလည်း မီးမောင်းထိုးပြလိုပါသည်။ ဤသက်ရောက်မှုများအား လျော့နည်းလာစေရန် ရွာသားများမှအသုံးပြုသည့် ကျေးလက်စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေးနည်းလမ်းများအားဖော်ပြရန်၊ ရရှိနိုင်သော ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာအထောက်အပံ့များကို ဖော်ထုတ်ရန်နှင့် အလွန်အရေးကြီးသည့် ကာကွယ်မှုတွင် ကွာဟချက်များကို ဖော်ထုတ်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ ဤအချက်အလက်များကိုရရှိရန် KHRG မှ ၂၀၂၁ စစ်အာဏာသိမ်းမှု (နှင့် ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန်လအထိ) SAC လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော ရွာသားများထံမှ အချက်အလက်များကို စုဆောင်းခဲ့ပါသည်။ ဤရွာသားများ၏ အမြင်များသည် ဤအစီရင်ခံစာ၏အခြေခံဖြစ်ပြီး သက်ဆိုင်ရာတာဝန်ရှိသူများ၏ အလေးပေးမှုကို ချက်ချင်းလိုအပ်နေပါသည်။ ၎င်းတို့၏အတွေ့အကြုံများအား အစီရင်ခံစာတစ်စောင်လုံးတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပြီး SAC ၏ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများ အဆုံးသတ်ရေး၊ ရပ်ရွာလူထုများ နေရပ်ပြန်နိုင်ရေးနှင့် ပြန်လည်ပေါင်းစည်းနိုင်ရေး၊ ကရင်ပြည်နယ်အတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တရားမျှတမှုပြီးမြောက်အောင်မြင်ရေး စသည့် ၎င်းတို့၏တောင်းဆိုချက်များကို နောက်ဆုံးအခန်းတွင် တွေ့မြင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

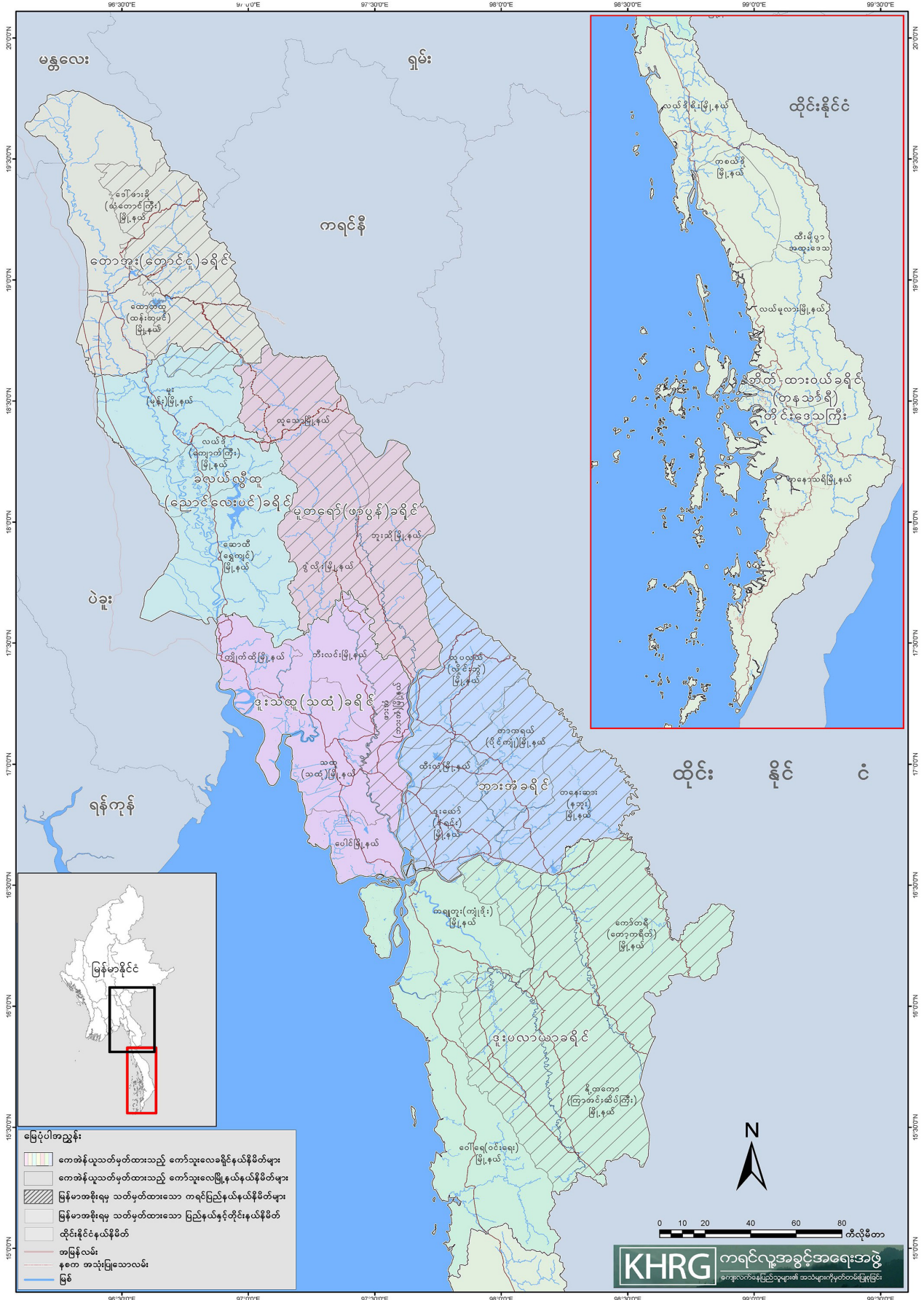
အစီရင်ခံစာရေးသားပြုစုပုံနည်းစနစ်

KHRG သည် ဒေသအလိုက် သတ်မှတ်ထားသော ကရင်ပြည်နယ်၏ ခရိုင်ခုနစ်ခုမှ (ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူး ခြောက်ဦး အပါအဝင်) ရွာသား (၂၂) ဦးအား ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများသည် သီးသန့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု ပုံစံဖြစ်ပြီး KHRG ကွင်းဆင်းဝန်ထမ်းများအတွက် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ပြင်ဆင် ထားသည့် မေးခွန်းလွှာအပေါ်အခြေခံ၍ မေးမြန်းခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဒေသတွင်းလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေးတွင်ပါဝင်သည့် ဒေသဆိုင်ရာလူမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းအဖွဲ့ဝင်များနှင့် ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုသုံးခုကို ထပ်မံပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ KHRG သည် မှတ်တမ်းပြုစုထားသည့် အချက်အလက်မှတ်တမ်းများအတွင်း ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလမှ ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လအထိ ပြုလုပ်ခဲ့သော လေ ကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဒေသခံရွာသားများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု ၁၄၄ ခု (နှင့် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားလက် နက်ကိုင်အဖွဲ့ဝင်နှစ်ဦးနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု နှစ်ခု) ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာခဲ့ပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများနှင့် ကွင်း ဆင်းအစီရင်ခံစာများသည် KHRG ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုနယ်မြေအတွင်းရှိ ခရိုင် (၇)ခုလုံးဖြစ်သည့် ဒူးသထူ(သထုံ)၊ တောအူး(တောင်ငူ)၊ခလယ်လွီထူ(ညောင်လေးပင်)၊မြိတ်-ထားဝယ်၊ မူကြော် (ဖာပွန်)၊ ဒူးပလာယာနှင့် ဘားအံခရိုင်အား လုံးမှ အချက်အလက်များပါဝင်ပါသည်။

ဒေသတွင်းမလုံခြုံမှုများကြောင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုဖြေဆိုသူနှင့် ကွင်းဆင်းအစီရင်ခံစာများကို လက်ခံရရှိသည့်အရေအ တွက်မှာ ခရိုင်(၇) ခုစလုံးတွင် တူညီမှုမရှိပါ။ မရှိပေ။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုအများစုကို ဒူးပလာယာနှင့် မူကြော်ခရိုင်များ တွင် ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ကွင်းဆင်းအစီရင်ခံစာအများစုမှာ ဒူးပလာယာ၊ မူကြော်နှင့် မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်များမှ ရရှိခဲ့ပါသည်။ ကိုယ်စားပြုမှု မညီမျှမှုသည် ကရင်ပြည်နယ်အတွင်း လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို မှတ်တမ်းတင်ရာတွင် KHRG ကွင်း ဆင်းဝန်ထမ်းများကြုံတွေ့နေရသော လုံခြုံရေးပြဿနာများ၊ ခရီးသွားလာရေး အခက်အခဲများနှင့် အန္တရာယ်များ၏ ရလဒ်ဖြစ်သည်။

အလားတူပင် အစီရင်ခံခြင်းနှင့် မှတ်တမ်းပြုစုခြင်းတွင် ရပ်ရွာအဖွဲ့ဝင်များ ရင်ဆိုင်နေရသော စိန်ခေါ်မှုများကြောင့် ဤ အစီရင်ခံစာတွင် ပါဝင်သော SAC လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှု အရေအတွက်သည် ဖြစ်ပွားခဲ့သောအရေအတွက် အစစ်အမှန် ထက် အလွန်နည်းပါးပါသည်။ ဆင်ဆာဖြတ်ထားသော အမည်များနှင့် တည်နေရာအားလုံးသည် KHRG မှ တည်းဖြတ် ထားသော အမည်အရင်းများ၊ တည်နေရာများနှင့်သာ ဆက်စပ်ပါသည်။

မြေပုံ - KHRG ၏ လှုပ်ရှားရာနယ်မြေ (KNU- သတ်မှတ်ထားသော ကော်သူးလေနှင့် မြန်မာအစိုးရသတ်မှတ်ထားသော ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးနယ်နိမိတ်များ)

အဓိကရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များ

၂၀၂၁ ခုနှစ် အာဏာသိမ်းပြီးသည့်အချိန်မှစ၍ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ(SAC)သည် ‘ဖြတ်လေးဖြတ်’ ဗျူဟာ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများအား မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသူရွာသားများနှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းများအပေါ် မကြာခဏနှင့်ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပြုလုပ်လာခဲ့ပါသည်။ ဤတိုက်ခိုက်မှုများအား ပြစ်ဒဏ်ကင်းလွတ်ခွင့်အပြည့်အဝဖြင့် ကျူးလွန်နေပါသည်။ ဤတရားမဝင်တိုက်ခိုက်မှုများအား စုပေါင်းပြစ်ဒဏ်ပေးသည့်ပုံစံဖြင့် အရပ်သားများအပေါ် ခွဲခြားမှုမရှိပဲ တိုက်ရိုက်ပစ်မှတ်ထားလုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်ပြီး အရပ်သားသေဆုံးမှုနှင့် လူထုအခြေခံအဆောက်အဦးများ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများစွာဖြစ်စေသည်။ ဤတိုက်ခိုက်မှုများသည် စစ်ရာဇဝတ်မှုမြောက်ပြီး လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုလည်းမြောက်နိုင်ပါသည်။

SAC လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများသည် အသုံးပြုသည့် လက်နက်အမျိုးအစားများနှင့် တိုက်ခိုက်သည့်နည်းလမ်းများသည် ကွဲပြားမှုများရှိနေသော်လည်း ရွာများနှင့် ရွာသားများကို ပစ်မှတ်ထားလေ့ရှိခြင်း၊ အရပ်သားများအား အန္တရာယ်မဖြစ်စေရန် SAC မှ သတိပေးချက် သို့မဟုတ် အခြားသောကြိုတင်သတိပေးခြင်းများ ပြုလုပ်မှုမရှိခြင်း၊ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများမပြုလုပ်မီ ကင်းထောက်ခြင်းများအား လုပ်ဆောင်လေ့ရှိခြင်း၊ တစ်ခါတစ်ရံတွင် တိုက်ခိုက်မှုများသည် ညဘက်တွင်ဖြစ်ပွားခြင်း စသည်တို့ဖြင့် အချို့သောလက္ခဏာများကို ဖော်ထုတ်နိုင်ပါသည်။ ဤ SAC လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော သက်ရောက်မှုများသည် ဘက်ပေါင်းစုံ၊ ကျယ်ပြန့်ပြင်းထန်ပြီး ကရင်ပြည်နယ်ရှိ လူနေမှုဘဝကဏ္ဍအားလုံးကို ထိခိုက်စေပါသည်။

ကရင်ပြည်နယ်အတွင်း ရွာသားများအပေါ် အရပ်သားနှင့်စစ်ရေးပစ်မှတ်ခွဲခြားမှုမရှိခြင်းနှင့်ပစ်မှတ်ထား တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် ကလေးငယ်များနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများ ထိခိုက်သေဆုံးမှုများအပါအဝင် ရွာသားများ အသက်ဆုံးရှုံး ရမှုနှင့် ပြင်းထန်စွာဒဏ်ရာရရှိမှုများ အများအပြားရှိခဲ့ပါသည်။ ဤကဲ့သို့သောလေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများ၏ ရုတ်တရက်ဖြစ်ခြင်း၊ ဖျက်အားပြင်းထန်ခြင်းနှင့် မှန်းဆရခက်ခဲခြင်းများကြောင့် ရွာသားများသည် ထိရောက်သောကာကွယ်ရေးနည်းလမ်းများအား အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ခြင်းမရှိပဲ ထိခိုက်သေဆုံးမှုများစွာ ဖြစ်စေပါသည်။ ထို့အပြင် SAC မှ ဆေးခန်းများနှင့် ကျန်းမာရေးလုပ်သားများအပေါ် တိုက်ခိုက်မှုများနှင့် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခအတွင်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲမှုများကြောင့် အရေးပေါ်ကုသမှုများနှင့် လုံလောက်သော ထောက်ပံ့မှုမရှိခြင်း အခြေအနေများကိုလည်း ဖြည့်လောင်းဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် ကရင်ပြည်နယ်ရှိ နေအိမ်များ၊ စာသင်ကျောင်းများ၊ ဆေးခန်းများ၊ ဘုန်းကြီးကျောင်းများ၊ ဘုရားကျောင်းများ၊ အစားအသောက်သိုလှောင်သည့်နေရာများနှင့် အခြားအရပ်သားအဆောက်အဦးများ ပျက်စီးဆုံးရှုံးခဲ့ပါသည်။ ရပ်ရွာအဆောက်အဦးများအား တိုက်ခိုက်မှုများသည် ရွာသားများအား ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ ပညာရေးနှင့် ဝတ်ပြုရာနေရာများသို့ လက်လှမ်းမီနိုင်ခွင့်များကို အဟန့်အတားဖြစ်စေပါသည်။ စိုက်ခင်းများနှင့် လယ်မြေများပျက်စီးမှု၊ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုနှင့် ကုန်ကျစရိတ်များ မြင့်တက်လာမှုများကြောင့် ရွာသားများသည် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲမှုများနှင့် စားနပ်ရိက္ခာ မပူလုံမှုများအား ဆိုးရွားစွာရင်ဆိုင်နေကြရပါသည်။

SAC ၏ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများသည် ရွာသူရွာသားများ၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကျန်းမာရေးအပေါ် ပြင်းထန်သော သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်စေပါသည်။ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများသည် လူမှုအသိုက်အဝိုင်းအတွင်း ခိုင်မာသည့် အကြောက်တရားကိုဖြစ်ပေါ်စေပြီး ရွာသားများ၏ ဘဝကဏ္ဍတိုင်းအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိစေသည့်အပြင် ရွာသားများအနေဖြင့် တိုက်ခိုက်မှုများကို အမြဲသတိထားနေရအခြေအနေအထိ ဖြစ်လာစေခဲ့ပါသည်။ အိပ်ရေးပျက်ခြင်း၊ တုန်လှုပ်ခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်းနှင့် ထိတ်လန့်ခြင်းအပါအဝင် ရွာသားများ၏ ပြင်းထန်သောရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ တုံ့ပြန်မှုများမှတစ်ဆင့် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှု၏ စိတ်ဆင်းရဲဖွယ်ရာ သဘောသဘာဝကို သိသာထင်ရှားစေပါသည်။ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများနှင့် ရင်ဆိုင်လုံးပန်းနေရသည့်ကြားမှ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများသည် ကျယ်ပြန့်သော စိတ်ပိုင်း၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခပေါင်းများစွာကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပါသည်။

SAC ၏လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများသည် အစုလိုက်အပြုံလိုက်နှင့် အချိန်ကြာမြင့်စွာ နေရပ်စွန့်ခွာရမှုများ ဖြစ်ပေါ်

စေခဲ့သည်။ သတိပေးချက်များမရှိခြင်းတို့ကြောင့် မိသားစုများသည် မကြာခဏကွဲကွာနေရပြီး ရွာသူရွာသားများသည် ၎င်းတို့လိုအပ်သည့်အရာများမသယ်ယူနိုင်ပဲ နေရပ်စွန့်ခွာရလေ့ရှိပါသည်။ နေရပ်စွန့်ခွာနေရသည့် ရွာသားများသည် စားနပ်ရိက္ခာမလုံလောက်မှု၊ အသက်အန္တရာယ်ဖြစ်စေနိုင်သော ကျန်းမာရေးပြဿနာများ၊ အမိုးအကာမလုံလောက်မှုနှင့် ပညာရေးအပေါ်သက်ရောက်မှုများအပါအဝင် သိသာထင်ရှားသော စိန်ခေါ်မှုများစွာနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ ရွာသားများသည် ၎င်းတို့ပုန်းခိုနေသည့်နေရာများအား သတိမထားမိစေရန် ပြင်ဆင်မှုများလုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်ပြီး ရွာသားအများအပြားသည် တိုက်ခိုက်မှုများကိုရှောင်ရှားရန် တစ်နေရာမှတစ်နေရာသို့ ဆက်လက်ပြောင်းရွှေ့နေရပါသည်။

ရွာသားများ၊ ဒေသခံအရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဒေသခံခေါင်းဆောင်များသည် ဆိုးရွားသောအခြေအနေများအတွင်း SAC လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများ၏သက်ရောက်မှုများအား လျော့ချရန် မရပ်မနားလုပ်ဆောင်နေကြပါသည်။ ၎င်းတို့သည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ၊ အရင်းအမြစ်အကန့်အသတ်များ၊ SAC မှ အကူအညီများအား ပိတ်ဆို့ထားမှုများ၊ တိုက်ခိုက်မှုများနှင့် နိုင်ငံတကာ၏ပံ့ပိုးမှုပျက်ပြယ်နေသည့်ကြားတွင် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှု၊ ပညာရေးနှင့် သီးခြား ကျား၊မဆိုင်ရာလိုအပ်မှုများအပါအဝင် သိသာသောအကာအကွယ်ဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်များ ရှိနေသေးသည်။ ကလေးများ၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်များနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများသည် အထူးစိန်ခေါ်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။

SAC မှ အရပ်သားများအပေါ် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများပြုခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတကာမှ အရေးယူဆောင်ရွက်မှု အားနည်းနေပါသည်။ ရွာသားများမှ ဤတိုက်ခိုက်မှုများအား ရပ်တန့်ရန်နှင့် လိုအပ်သည့်အကာအကွယ်နှင့် ပံ့ပိုးမှုပေးပေးရန် တောင်းဆိုထားပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ရွာသို့ပြန်လည်နေထိုင်ရန်၊ ငြိမ်းချမ်းစွာနေထိုင်နိုင်ရန်နှင့် မြန်မာစစ်တပ်၏ ဖိနှိပ်မှုမှလွတ်မြောက်ရန် တောင်းတနေကြပါသည်။

အစီရင်ခံစာအခန်းများ၏ ရေးသားဖွဲ့စည်းပုံ

အခန်း ၁။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း ပဋိပက္ခ၏ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းနှင့် အကြောင်းအရာ

၁၉၄၈ ခုနှစ် မြန်မာပြည်လွတ်လပ်ရေးရပြီးချိန်မှစ၍ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားမျိုးဆက် အဆက်ဆက်သည် မြန်မာစစ်တပ်၏လက်အောက်တွင် အကြမ်းဖက်မှု၊ ဖိနှိပ်မှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ခံစားခဲ့ရသည်။ ထိုအခြေအနေများကို တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး(KNU)နှင့် ၎င်း၏လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့ဖြစ်သည့် ကရင်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် (KNLA) တို့မှ မြန်မာစစ်တပ်ကိုဆန့်ကျင်တိုက်ပွဲဝင်ခြင်း၊ နိုင်ငံရေးအရ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်တောင်းဆိုခြင်း၊ ရွာသားများကို ကာကွယ်ခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးနှင့် တရားရေးဌာနများမှတစ်ဆင့် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော ဝန်ဆောင်မှုများပေးအပ်ခြင်းများကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ကရင်ပြည်နယ်အတွင်း ဖြစ်ပွားနေသည့်ပဋိပက္ခများသည် နှစ် ၇၀ ကျော် ကြာမြင့်လာခဲ့ပြီး ရွာသားများအပေါ် ထိခိုက်နစ်နာမှုများစွာရှိစေခဲ့သည်။

- ၁၉၆၀ ခုနှစ်များတွင် မြန်မာစစ်တပ်သည် ‘ဖြတ်လေးဖြတ်’ ဗျူဟာကို အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သည်။ ဤဗျူဟာသည် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအင်အားစုများကို ၎င်းတို့၏အသိုက်အဝန်းများမှ အဆက်ဖြတ်ရန်နှင့် စားနပ်ရိက္ခာ၊ ငွေကြေး၊ ထောက်လှမ်းရေးနှင့် တပ်သားသစ်စုဆောင်းနိုင်မှုများကို ဖြတ်တောက်ရန်အသုံးပြုသည့် မြေလှန် စစ်ဆင်ရေးတစ်ခုဖြစ်သည်။
- မြန်မာစစ်တပ်မှ အတိုက်အခံအဖွဲ့များကို ပစ်မှတ်ထား သည်ဟုဆိုသော်လည်း လက်တွေ့တွင် အရပ်သားများအပေါ် နှစ်ရှည်လများစွာ စစ်ရေးအရပစ်မှတ်ထားတိုက်ခိုက်ခြင်းဖြစ်ပြီး မတရားဖမ်းဆီးခြင်း၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ တရားလက်လွတ်သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ လက်နက်ကြီးရမ်းသမ်းပစ်ခတ်ခြင်း၊ ရပ်ရွာများကိုမီးရှို့ခြင်း၊ အမေ့နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းစေခြင်း၊ အစားအစာနှင့် ဆေးဝါးပစ္စည်းများဖျက်ဆီးခြင်းနှင့် နေရပ်စွန့်ခွာခြင်းအပါအဝင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်နှင့် စနစ်တကျတိုက်ခိုက်မှုများသို့ ဦးတည်ခဲ့ပါသည်။

- ၂၀၂၁ ခုနှစ် စစ်အာဏာသိမ်းပြီးချိန်မှစ၍ SAC သည် ဒေသခံလူထုများနှင့် တိုင်းရင်းသား တော်လှန်ရေးတပ်ဖွဲ့များကို ပစ်မှတ်ထားရန် မြေပြင်ထိုးစစ်များနှင့်အတူ လေကြောင်းစစ်ဆင်ရေးကို ပိုမိုအားကိုးလာခဲ့သည်။ အဆိုပါ ကျယ်ပြန့်သော တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် အရပ်သားများ သေဆုံး သို့မဟုတ် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရရှိမှု အရေအတွက်များပြားခဲ့ပြီး လူမှုအသိုက်အဝန်းတစ်ခုလုံး ပျက်စီးမှုများလည်းရှိလာခဲ့ပါသည်။

“မြန်မာစစ်တပ်က ရွာတွေ၊ IDP စခန်းတွေ၊ စာသင်ကျောင်းတွေ၊ ဆေးရုံတွေ၊ ဆေးခန်းတွေ၊ ဘုရားကျောင်းတွေနဲ့ ဘုန်းကြီးကျောင်းတွေကို လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုတွေ အကြိမ်ကြိမ်လုပ်ပြီး အရပ်သားတွေကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ပစ်မှတ်ထားနေပုံရတယ်။ ဖြစ်ရပ်တော်တော်များမှာ အတိုက်အခံလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့တွေက SAC တပ်ဖွဲ့တွေကိုတိုက်ခိုက်ပြီးတဲ့နောက်မှာ ရွာတွေကို လေကြောင်းတိုက်ခိုက်တာတွေလုပ်တဲ့အတွက်ကြောင့် ဒီတိုက်ခိုက်မှုတွေကို စုပေါင်းအကြမ်းဖက်မှုပုံစံအဖြစ် အသုံးပြုတယ်လို့ ယူဆလို့ရပါတယ်။” ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် မြန်မာပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး အထူးကိုယ်စားလှယ် Thomas H. Andrews မှပြောကြားချက်။

အခန်း ၂။ ကရင်ပြည်နယ်ရှိ ရွာသူရွာသားများအပေါ် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှု

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ အရပ်သားများကို လေကြောင်းမှ တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် (ကလေးငယ်များနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများအပါအဝင်) အစုလိုက်အပြုံလိုက်သေဆုံးမှုများ၊ အစုလိုက်အပြုံလိုက် နေရပ်စွန့်ခွာရမှုများ၊ နေအိမ်များ၊ ကျောင်းများ၊ ဘုရားကျောင်းများနှင့် ဆေးခန်းများအပါအဝင် ကျေးရွာတစ်ခုလုံး ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်ပျက်စီးမှုများအပြင် SAC ၏ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများသည် အကြောက်တရားစိုးမိုးခြင်းနှင့် အစဉ်အမြဲသတ်ထားနေခြင်းများအပါအဝင် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ဓာတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးအပေါ် ထိခိုက်မှုများ၊ ရွာသားများ၏ စားဝတ်နေရေး လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်နိုင်ခွင့်အား ပိတ်ပင်တားဆီးမှု၊ ကလေးငယ်များ ကျောင်းမတက်ရောက်နိုင်မှု၊ မိသားစုများကွဲကွာနေမှု၊ ရွာသားများ၏ လုံလောက်သောကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု လက်လှမ်းမီနိုင်စွမ်းကို နှောင့်နှေးစေမှုနှင့် ရပ်ရွာလူထု၏ဘဝကို အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေမှုများကိုလည်း ဖြစ်စေပါသည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ် စစ်အာဏာသိမ်းပြီးချိန်မှစ၍ ဒေသအလိုက် သတ်မှတ်ထားသော ကရင်ပြည်နယ်အတွင်းရှိ ဒေသခံရွာသားများမှ အရပ်သားထိခိုက်သေဆုံးမှု သို့မဟုတ် ထိခိုက်ပျက်စီးမှုဖြစ်စေသည့် SAC ၏လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှု ဖြစ်စဉ်ပေါင်း ၂၂၇ ခုကို KHRG မှသတင်းလက်ခံရရှိခဲ့ပါသည်။ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုအားလုံး၏ ၄၁ ရာခိုင်နှုန်းသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလမှ ဇွန်လအတွင်းတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့ပါသည်။ မှတ်တမ်းတင်ထားသော တိုက်ခိုက်မှုအားလုံးနီးပါးသည် (ကျေးရွာများ၊ လုပ်ငန်းခွင်များ၊ စိုက်ခင်းများနှင့် လယ်ယာမြေများအပါအဝင်)အရပ်သားနေရာများတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့ပါသည်။ ထိုလေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများသည် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး ဒူးသထူခရိုင်တွင် ဖြစ်စဉ် ၁၁ ခု၊ တောအူးခရိုင်တွင် ၁၃ ခု၊ ခလယ်လွှီထူခရိုင်တွင် ၈၉ ခု၊ မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်တွင် ၂၃ ခု၊ မူကြော်ခရိုင်တွင် ၅၅ ခု၊ ဒူးပလာယာခရိုင်တွင် ၃၄ ခုနှင့် ဘားအံခရိုင်တွင် ၂ ခုဖြစ်ပွားခဲ့ကြောင်းသိရှိခဲ့ရပါသည်။အရပ်သားထိခိုက်သေဆုံးမှုများကို ရှောင်ရှားရန် သို့မဟုတ် လျော့ချရန် SAC မှ ထိရောက်သော ကြိုတင်သတိပေးမှုများ သို့မဟုတ် အခြားကြိုတင်ကာကွယ်မှုအစီအမံများ တစ်စုံတစ်ရာ မရှိခဲ့ပါ။ ‘ဖြတ်လေးဖြတ်’ ဗျူဟာ၏ တိုးချဲ့ထားသောအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် စစ်ကောင်စီမှ အရပ်သားများအား အတိုက်အခံများအဖြစ်ယူဆသောကြောင့် ကရင်ပြည်နယ်ရှိအရပ်သားများအပေါ် တိုက်ခိုက်မှုများသည် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် တိုက်ခိုက်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ရွာသားများမှ ယုံကြည်ကြသည်။

“ရွာတွေ၊ လူမှုအသိုက်အဝန်းတွေကို တိုက်ရိုက်တိုက်ခိုက်ကြတာ။ [...] သူတို့က လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့တွေဖြစ်တဲ့ အတွက် သူတို့ရဲ့ လက်နက်ကိုင်ရန်သူတွေကိုပဲ တိုက်ခိုက်သင့်တယ်။ အရပ်သားတွေကို တိုက်ခိုက်တာ မသင့်တော်ဘူး။” မူကြော်ခရိုင်၊ လူသောမြို့နယ်၊ ပေကေးကျေးရွာအုပ်စု၊ ဈာန်---ကျေးရွာနေ နော်ဈာန်--- မှပြောကြားချက်။

အခန်း ၂.၁။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းအတွင်း လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် ထိခိုက်သေဆုံးမှုနှင့် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရရှိမှုများ

အစီရင်ခံသည့်ကာလအတွင်း (၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလမှ ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန်လအထိ) KHRG သည် ကရင်ပြည်နယ်တွင် SAC လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် အနည်းဆုံးအရပ်သား ၄၁၇ ဦး ထိခိုက်ခဲ့ကြောင်း မှတ်တမ်းရရှိခဲ့ပြီး ရွာသား ၁၆၈ ဦး သေဆုံးပြီး ၂၄၉ ဦး ဒဏ်ရာရရှိခဲ့သည်။ ရွာသားများသည် ၎င်းတို့၏ မွေးမြူတိရစ္ဆာန်များကိုအစာကျွေးနေခြင်း၊ လယ်ယာစိုက်ပျိုးနေခြင်း၊ အိပ်စက်နေခြင်း၊ ရပ်ရွာအဆောက်အဦများ ဆောက်လုပ်နေခြင်း သို့မဟုတ် မိသားစု၊ သူငယ်ချင်းများနှင့်အတူ အိမ်၌စုရုံးနေခြင်းစသည့် နေ့စဉ်လုပ်ငန်းဆောင်တာများ လုပ်ဆောင်နေချိန် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ထိခိုက်ပြီး သေဆုံး ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ပါသည်။ သေဆုံးသူ သို့မဟုတ် ဒဏ်ရာရရှိသူများအနက် အနည်းဆုံး ၆၇ ဦးမှာ ကလေးများဖြစ်ကာ ၂၉ ဦးမှာ သက်ကြီးရွယ်အိုများဖြစ်ကြသည်။ အလားတူကာလအတွင်း လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် အရပ်သားမဟုတ်သူ ၂၂ ဦးသာ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရ သို့မဟုတ် သေဆုံးခဲ့ကြောင်း မှတ်တမ်းရရှိခဲ့သည်။

- ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားခြင်းမရှိပဲ အရပ်သားများ သို့မဟုတ် အရပ်သားပိုင်ဆိုင်မှုများအပေါ် ထပ်ခါတလဲလဲ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ပစ်မှတ်ထား လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများပြုလုပ်နေကြောင်း ညွှန်ပြနေသည့် သိသာထင်ရှားသော အထောက်အထားများသည် SAC မှ ၎င်းတို့အား ပစ်မှတ်ထားတိုက်ခိုက်နေသည့် ရွာသားများ၏အမြင်များကို မှန်ကန်နေကြောင်းသိရှိရသည်။ အချို့သောဖြစ်စဉ်များတွင် ရွာသားများမှ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများအား စုပေါင်းပြစ်ဒဏ်ပေးသည့်ပုံစံအဖြစ် အသုံးပြုသည်ဟု ဖော်ပြကြသည်။
- အချို့သောဖြစ်စဉ်များတွင် စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှု သို့မဟုတ် တော်လှန်ရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များမရှိသည့်တိုင် တိုက်ခိုက်မှုများမဖြစ်မီအချိန် လေကြောင်းဖြင့် ထောက်လှမ်းမှုပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ကျေးရွာနားကပ်၍ လေယာဉ်များပျံဝဲပြီး လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများပြုလုပ်ကြောင်း ရွာသားများမှ အစီရင်ခံတင်ပြကြပါသည်။ အခြားဖြစ်စဉ်များတွင် SAC အနေဖြင့် ဝေဟင်အမြင်မှ ကျေးရွာပေါ်သို့ ဗုံးများပစ်ချခြင်း သို့မဟုတ် မူမမှန်သောလေယာဉ်ပျံသန်းခြင်းအစရှိသော မှားယွင်းသည့် နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုသည့်အခြေအနေကို ရွာသားများက အထောက်အထားများနှင့်တကွ ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။
- အစီရင်ခံသည့်ကာလအတွင်း မှတ်တမ်းတင်ထားသော လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုအားလုံးတွင် တူညီသောအရာမှာ အရပ်သားသေဆုံးမှုအနည်းဆုံးဖြစ်စေရန်အတွက် SAC မှ သတိပေးချက်ပေးရန် သို့မဟုတ် အခြားကြိုတင်ကာကွယ်မှုအစီအမံများကို ပြုလုပ်ရန်ပျက်ကွက်ခြင်းဖြစ်သည်။
- စာသင်ကျောင်းများ၊ ကျောင်းဆောင်များ၊ ဘုရားကျောင်းများနှင့် ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများအပါအဝင် ကျေးရွာများအတွင်းသို့ မြန်မာစစ်တပ်မှ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် ရွာသူရွာသားများ အထူးသဖြင့် မိသားစုများ သို့မဟုတ် ကျောင်းသားများသည် မကြာခဏသေဆုံး သို့မဟုတ် ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ကြသည်။
- အစီရင်ခံချက်များအရမှ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှု အနည်းဆုံး ၅၂ ကြိမ်သည် ရွာသားများ ညနေစာပြင်ဆင်ချိန်၊ မိတ်ဆွေများနှင့် မိသားစုများစုဝေးချိန် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏နေအိမ် သို့မဟုတ် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သည့်နေရာများတွင် အိပ်နေစဉ် ညအချိန် (မှောင်ပြီးနောက်) တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့ပါသည်။ ညအချိန်တွင်ဖြစ်ပွားသောတိုက်ခိုက်မှုများသည် ရွာသူရွာသားများသတိမထားမိသည့် အချိန်များဖြစ်ပြီး ထွက်ပြေးရန်ခက်ခဲသောကြောင့် ရွာသားများ၏ အသက်အန္တရာယ်ကို ပို၍ရိုစေပါသည်။
- အထူးသဖြင့် ညဘက်တွင် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှု ပြုလုပ်သည့်အခါတွင် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရရှိသူ ရွာသားအများအပြားသည် ဆေးကုသမှုခံယူခွင့် အချိန်မီမရရှိပဲ သေဆုံးခဲ့ရသည်။
- ကျေးရွာများကို သီးခြားတိုက်ခိုက်မှုများအပြင် KHRG မှ စုဆောင်းရရှိထားသော အချက်အလက်များအရ ဒေသတစ်ခုတည်းအတွင်းတွင် ရက်ပေါင်းများစွာ သို့မဟုတ် လပေါင်းများစွာကြာ ပြင်းထန်စွာ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် SAC အနေဖြင့် ဝေဟင်မှ ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်ခြင်းများကို လက်နက်ကြီးပစ်ခတ်ခြင်းကဲ့သို့သော မြေပြင်တိုက်ခိုက်မှုများနှင့် တစ်ပြိုင်နက်လုပ်ဆောင်ကြသည်။
- ထိုသို့သောဖြစ်စဉ်များတွင် အရပ်သားသေဆုံးမှုနှင့် ထိခိုက်ပျက်စီးမှု မြင့်မားခြင်းသည် SAC မှ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များနှင့် ရွာသားများကြား ခွဲခြားရန်ပျက်ကွက်နေပြီး အရပ်သားထိခိုက်မှုများကို ပို၍ဖြစ်စေသော

တိုက်ခိုက်မှုများကို အသုံးပြုခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။

- အသုံးအများဆုံး ပေါက်ကွဲလက်နက်များမှာ အရွယ်အစားအမျိုးမျိုးရှိသည့် ပဲ့ထိန်းမရှိသော ဗုံးများဖြစ်သော်လည်း ခုံးကျည်များ၊ မစ်ဇိုင်းများနှင့် လေယာဉ်တွင် တပ်ဆင်ထားသော အော်တိုအမြောက်များမှ ကျည်များကိုလည်း အသုံးပြုကြသည်။

ဤပုံကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၃ ရက်နေ့တွင် မူကြော်ခရိုင်၊ လူသောမြို့နယ်၊ ပေးကေးကျေးရွာအုပ်စု၊ ဈာဟ--- ကျေးရွာတွင် ရိုက်ယူခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် SAC တိုက်လေယာဉ်လေးစင်းသည် ဈာဟ--- ကျေးရွာအတွင်းသို့ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုတစ်ကြိမ် လာရောက်ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ တိုက်လေယာဉ်များသည် ဗုံး ၈ လုံး ကြွချခဲ့ပြီး ထိုအထဲမှ ၆ လုံးသည် ဈာဟ--- ကျေးရွာအတွင်းသို့ ကျရောက်ခဲ့သည်။ ကျန်ဗုံးနှစ်လုံးမှာ ကျေးရွာဘေးနားသို့ ကျရောက်ခဲ့သည်။ ထိုလေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ရွာသား ၅ ဦး သေဆုံးခဲ့သည်။ သေဆုံးသူ ၅ ဦးတွင် အသက် ၃ နှစ်အရွယ် ကလေးငယ်တစ်ဦးပါဝင်ပြီး အခြားရွာသား ၂ ဦး လည်း ထိခိုက်ဒဏ်ရာရရှိခဲ့သည်။ ဤပုံသည် လေကြောင်း တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် သေဆုံးခဲ့ရသည့်ရွာသား ၄ ဦး၏ ရုပ်အလောင်းပုံဖြစ်ပါသည်။ သေဆုံးသူ ၄ ဦးတွင် အသက် ၃ နှစ်အရွယ်ကလေးငယ်တစ်ဦးပါဝင်သည်။ (ဓာတ်ပုံ - KHRG)

အခန်း ၂.၂။ အရပ်သားပိုင်ဆိုင်မှုများနှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းများ ထိခိုက်ပျက်စီးခြင်း

- ဒေသခံရွာသားများ၏ SAC ၏လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှု အနည်းဆုံး (၁၈၄) ကြိမ်တွင် အရပ်သားပိုင်ဆိုင်မှုများ ပျက်စီးသွားခဲ့ကြောင်း တင်ပြခဲ့ကြသည်။ ထိုအထဲတွင် အနည်းဆုံး ဘာသာရေးအဆောက်အဦး (၆၇)လုံး၊ စာသင်ကျောင်း (၄၂)လုံးနှင့် ဆေးရုံ၊ ဆေးခန်း (၁၄)လုံး ပျက်စီးသွားခဲ့သည်။ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှု (၁၂၁) ကြိမ်တွင် ရွာသားများ၏ နေအိမ်များ မြောက်များစွာပျက်စီးသွားခဲ့ခြင်းကိုလည်း မှတ်တမ်းပြုစုခဲ့ပါသည်။ ဤအရေအတွက်များသည် အလွန်နည်းပါးနေကြောင်း ထင်မြင်ရသော်လည်း ရွာသားများအနေဖြင့် ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ရသည့်အချိန်တွင် ပျက်စီးဆုံးရှုံးသွားသည့်အရေအတွက်ကို တိတိကျကျသိရှိနိုင်ရန်ခက်ခဲလှသည်။
- ကရင်ပြည်နယ်ရှိ လူနေအိမ်များနှင့်အဆောက်အဦးအများစုကို ဝေဟင်ပေါ်မှ ကောင်းမွန်စွာခွဲခြားမြင်တွေ့နိုင်သည်။

လူနေအိမ်များကို များသောအားဖြင့် နေရာတစ်ခုထဲတွင် စုစည်း၍ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားလေ့ရှိသည်။ အများပိုင် အဆောက်အဦးများဖြစ်ကြသော စာသင်ကျောင်းများနှင့် ဘာသာရေးအဆောက်အဦးများသည် အရွယ်အစားကြီး၍ အရောင်ရှိသောအမိုးအကာများဖြင့်တည်ဆောက်ထားသည်။ အဆိုပါ အဆောက်အဦးအနီးကျင်တွင် ကစားကွင်း များ၊ စေတီပုထိုးများ သို့မဟုတ် လက်ဝါးကပ်တိုင်များ အစရှိသော သိသာထင်ရှားသည့်အမှတ်သင်္ကေတများရှိသည်။ ဖြစ်စဉ်တော်တော်များများတွင် SAC သည် ကျေးရွာများအား လေကြောင်းဖြင့်မတိုက်ခိုက်မီ ဒေသအတွင်း လေယာဉ် ဖြင့်ပျံဝဲ၍ကင်းထောက်လေ့ရှိသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် SAC လေယာဉ်များသည် မြေပြင်အနီးသို့ ပျံဝဲလာပြီး ကျေးရွာ များကို ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း ရွာသားများက တင်ပြကြသည်။

- ယခုအချိန်၌ ကျေးရွာများသည် ရွာသားများအတွက် မလုံခြုံသောနေရာများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံထားရပြီး အဆိုပါတိုက်ခိုက်မှုများကို SAC မှ ရွာသားများအား ဖိနှိပ်ရန်၊ အကြမ်းဖက်ရန်နှင့် နေရပ်စွန့်ခွာရန် ပြုလုပ်သည့် ယုံကြည်ချက်များကြောင့် ရွာသားများသည် ဝေဟင်မှမြင်နိုင်သော အဆောက်အဦးများတွင် နေထိုင်ရန် သို့မဟုတ် စုဝေးရန် ကြောက်ရွံ့နေကြဆဲဖြစ်သည်။
- မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် SAC ၏ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် လူနေအိမ်များပျက်စီးသွားခြင်းသည် ဒေသခံလူမှုအသိုင်းအဝန်းအပေါ် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများရှိစေသည်။ အကြောင်းမှာ ရွာသားများသည် မိသားစုအလိုက်ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ရခြင်းနှင့် ၎င်းတို့တစ်သက်စာရှာဖွေစုဆောင်းထားသောပိုင်ဆိုင်မှုများ၊ အိုးအိမ်အဆောက်အဦးများ ဆုံးရှုံးခဲ့ရခြင်းဖြစ်သည်။
- ပစ်မှတ်ထားတိုက်ခိုက်မှုများနှင့် ရမ်းသမ်းတိုက်ခိုက်မှုများသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော လူမှုရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အဦးများကို ပျက်စီးစေကာ မိသားစုများမှ ခိုလှုံရာနေရာမရှိခြင်း၊ ရွာသူရွာသားများနှင့် ကလေးများမှ အရေးကြီးသော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ပညာရေးလက်လှမ်းမမီနိုင်ခြင်းအပြင် ဘာသာရေးအသိုင်းအဝိုင်းများမှ ၎င်းတို့၏ဝတ်ပြုရာနေရာများမရှိခြင်းများကို ဖြစ်စေပါသည်။
- လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားသည့်နေရာဒေသများတွင် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုအဖြစ်များပြီး လူနေအိမ်များနှင့် ရပ်ရွာအဆောက်အဦးများ ပို၍ထိခိုက်ပျက်စီးမှုများကြောင်း ရွာသားများက တင်ပြကြသည်။ ထို့အပြင် ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏လယ်ယာစိုက်ပျိုးခင်းများတွင် သွားရောက်လုပ်ကိုင်နိုင်ခြင်းမရှိသည့်အပြင် နေရပ်စွန့်ခွာမှုများနှင့် ကြုံတွေ့နေရကြောင်း တင်ပြခဲ့ကြသည်။
- တစ်ချို့ဖြစ်စဉ်များတွင် SAC မှ ကျေးရွာများအတွင်း ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်၍ လူနေအိမ်များပျက်စီးသွားကာ ရွာသားများလည်း ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ရပြီးနောက်တွင် SAC စစ်သားများသည် အဆိုပါကျေးရွာတွင်းသို့ ဝင်ရောက်လာပြီး ရွာသားများ၏ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများအား ခိုးယူလုယက်ခြင်း သို့မဟုတ် ကျေးရွာများတွင် ယာယီတပ်စခန်းများချ၍ အခြေချလှုပ်ရှားနေကြောင်း ဒေသခံများက တင်ပြခဲ့ကြသည်။
- သို့သော်လည်း လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ချစ်ခင်ရသောမိသားစုဝင်များ သေကြ၊ ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ပြီး ၎င်းတို့၏မိသားစုဘဝနှင့်လူနေမှုဘဝများ ပျက်ဆီးခံရသောအခြေအနေကို ကြုံတွေ့ရသည်။ ထို့အပြင် ရပ်ရွာအဆောက်အဦးများလည်း ပျက်ဆီးခံရပြီး မိသားစုဝင်များလည်း သေကွဲ၊ ရှင်ကွဲရသော အခြေအနေနှင့်လည်း ကြုံတွေ့ရသည်။ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ရုတ်တရက် ဘေးကင်းလုံခြုံသည့်နေရာသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့ရပြီး သေဆုံးသွားသော ၎င်းတို့ မိသားစုဝင်များနှင့် ချစ်ရသောသူများအတွက် ကောင်းမွန်စွာ သဂြိုဟ်ခွင့်မရရှိတော့သည့်အခြေအနေကိုလည်း တွေ့ရှိရသည်။
- ထို့အပြင် SAC ၏ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် ပညာရေး၊ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာဝန်ဆောင်မှုများ၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများနှင့် အမျိုးသမီးစွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေးအစီအစဉ်များ အစရှိသော ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအပေါ်မှာလည်း ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများရှိစေပါသည်။
- SAC မှ လယ်ယာစိုက်ခင်းများတွင် လေကြောင်းဖြင့်တိုက်ခိုက်ခြင်းကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများကို လုပ်ကိုင်ရာတွင် အခက်အခဲများကြုံတွေ့ရကြောင်း ဒေသခံများကတင်ပြခဲ့သည်။ တစ်ချို့ရွာသားများသည် စိုက်ပျိုးရေးအလုပ်ကို လုံးဝမလုပ်နိုင်တော့သည့်အကြောင်းကိုလည်း တင်ပြခဲ့သည်။

- လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများကို နောက်ယှက်ဖျက်ဆီးခံရခြင်းအပြင် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် လွတ်လပ်စွာခရီးသွားလာ၍ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ဖောက်ကားရေး လုပ်ဆောင်ရာတွင် အဟန့်အတားများရှိနေကြောင်း ဒေသခံများ တင်ပြခဲ့သည်။ ငွေကြေးဖောင်းပွလာမှုနှင့် ကုန်ဈေးနှုန်းများမြင့်မားလာခြင်းကြောင့် စားနပ်ရိက္ခာပြတ်လပ်မှုများနှင့်ကြုံတွေ့ရသည့် အခြေအနေကိုလည်း ရွာသားတော်တော်များများက တင်ပြကြသည်။

ဤပုံကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဧပြီလအတွင်း ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကော်တရီမြို့နယ်၊ နို့ဖိုးကျေးရွာအုပ်စု၊ ထယ--- ကျေးရွာတွင် ရိုက်ယူခဲ့ပါသည်။ ဤပုံသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၁၁ ရက်နေ့တွင် SAC လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုမှ ကြိုချခဲ့သော ဗုံးတစ်လုံးကြောင့် ထိခိုက်ပျက်စီးသွားသော ထယ--- ကျေးရွာရှိ ကရင်နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန် ဘုရားရှိခိုးကျောင်းတစ်ကျောင်း၏ ပုံဖြစ်ပါသည်။ ထိုလေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုတွင် ရွာရှိကျောင်းတစ်ကျောင်းနှင့် ရွာသားများ၏နေအိမ်များလည်း ထိခိုက်ပျက်စီးခဲ့သည်။ (ဓာတ်ပုံ - KHRG)

အခန်း ၂.၃။ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့်ကျန်းမာပျော်ရွှင်ရေးအပေါ် သက်ရောက်မှုများ

- ၂၀၂၁ ခုနှစ် စစ်တပ်အာဏာသိမ်းပြီးအချိန်မှစ၍ ကရင်ပြည်နယ်တွင် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများ လုပ်ဆောင်ခြင်းကြောင့် ရွာသားများ၏စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ကျန်းမာပျော်ရွှင်မှုများအပေါ် ဆိုးဆိုးရွားရွားအကျိုးသက်ရောက်မှုများဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ရှောင်လွှဲ၍မရသော လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများ၏ အန္တရာယ်များ၊ ရုတ်တရက်သေစေနိုင်သော အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုများနှင့် အိုးအိမ်ပိုင်ဆိုင်မှုများ ပျက်စီးသွားသည့်အခြေအနေများကြောင့် ဒေသခံပြည်သူလူထုသည် ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ခြင်း၊ အမြဲတမ်းသတိဖြင့်နေထိုင်ရခြင်း၊ ဝမ်းနည်းခြင်း၊ မျှော်လင့်ချက်ကင်းမဲ့ခြင်းနှင့် ဒေါသထွက်ခြင်းများအစရှိသော စိတ်ဒုက္ခဝေဒနာများနှင့် ကြုံတွေ့ခံစားနေရသည်။

“လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုဖြစ်တဲ့အချိန်မှာ ကျွန်မရခဲ့တဲ့ အကြောက်တရားကို နားလည်အောင်ရှင်းပြဖို့စကားလုံးမရှိဘူး။ အခုချိန်ထိ လေယာဉ်အသံကြားရရင် အလိုလိုနေရင်းနဲ့ ကြောက်နေတယ်။” မူကြော်ခရိုင်တွင် ရုတ်တရက်ဆိုသလို အဆက်မပြတ်ဖြစ်ပွားခဲ့သော လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကို ကြုံတွေ့ခဲ့သည့် ကရင်လူမျိုးလူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်သူတစ်ဦးဖြစ်သူ နော်ဆန---က ယခုလိုပြောပြခဲ့သည်။

- ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ စစ်အာဏာသိမ်းမှုဖြစ်ပွားပြီးနောက် SAC မှ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကို အသုံးပြုခြင်းကြောင့် ကရင်ပြည်နယ်ရှိ ရွာသားများအကြားတွင် ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်မှုများစွာကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုဖြစ်စဉ်များတွင် ဖြစ်ပေါ်လာသည့်ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်မှုများကြောင့် ဆိုးရွားသော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာတုန့်ပြန်မှုများကို ကြုံတွေ့ရကြောင်း ရွာသားများက မကြခဏတင်ပြခဲ့ပါသည်။ အထူးသဖြင့် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုစစ်ဆင်ရေးကို

ရုတ်တရက်ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ဘေးကင်းလုံခြုံမှုကို ရှာဖွေရာတွင် အဟန့်အတားများရှိစေပြီး ရွာသားများအကြား စိုးရိမ်ပူပန်မှုများပို၍တိုးမြှင့်လာကြောင်း ဒေသခံများက ဖော်ပြခဲ့သည်။

- လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုနှင့်ဆက်စပ်သောအကြောက်တရားများကို ရွာသားအများအပြားကဖော်ပြခဲ့ပြီး တစ်ချို့သော အခြေအနေတွင် ခရီးသည်လေယာဉ် ပျံဝဲနေသည်ဖြစ်စေ၊ ဝေဟင်ကင်းထောက်လှမ်းမှုလုပ်နေသည်ဖြစ်စေ မည်သည့် လေယာဉ်အမျိုးအစားကိုမဆို မြင်လျှင် သို့မဟုတ် ကြားလျှင်ပင် ရွာသားများအနေဖြင့် ကြောက်ရွံ့နေကြသည်။
- SAC လေယာဉ်များမှ မြင်တွေ့နိုင်သည့်မြင်ကွင်းနေရာများကို ရှောင်ကြဉ်၍ သွားလာလှုပ်ရှားမှုများအား လျော့ချခြင်း သို့မဟုတ် မဖြစ်မနေပုန်းရှောင်ရမည့်အခြေအနေနှင့်ပတ်သက်၍ အမြဲတမ်းလိုလိုသတိထား စောင့်ကြည့်နေရသည့် အကြောင်းကို ရွာသားအများစုက တင်ပြကြသည်။ ဤအခြေအနေများကြောင့် ရွာသားများသည် ပစ်မှတ်ထားခံရ သည်ဟု ထင်မြင်ယူဆကြပြီး ၎င်းတို့အနေဖြင့် လွတ်လပ်စွာသွားလာလှုပ်ရှားခွင့်နှင့် လွတ်လပ်ခွင့်မရှိတော့သော ကြောင့် ၎င်းတို့၏လူနေမှုဘဝနှင့်ကျန်းမာပျော်ရွှင်မှုအပေါ် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများရှိစေသည်။
- ကရင်ပြည်နယ်တွင် ဖြစ်ပွားနေသောလေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် ဝမ်းနည်းခြင်း၊ ပူဆွေးခြင်းနှင့် မျှော်လင့် ချက်မဲ့ခြင်းအစရှိသော ခံစားချက်များစွာကို ခံစားနေရကြောင်း ရွာသားများက တင်ပြကြသည်။ ရွာသားများသည် ထို ခံစားမှုများစွာကို လူအများ၏ခံစားချက်အဖြစ် မကြာခဏတင်ပြလေ့ရှိသည်။ ရွာသားများသည် အခြားသူ များအတွက် စိုးရိမ်ပူပန်မှုရှိကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပြီး အဆိုပါစိုးရိမ်ပူပန်မှုများသည် များသောအားဖြင့် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးသွားသည့်အခြေအနေနှင့် သက်ဆိုင်မှုများရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးရသည့်အခြေအနေဆိုသည်မှာ မိသားစုဝင်များနှင့်မိဘပြည်သူများ သေဆုံးသွားခြင်း၊ ရပ်ရွာအဆောက် အဦးများ ပျက်စီးသွားခြင်း၊ မိသားစုဝင်များ ခွဲခွာနေထိုင်ခြင်းနှင့် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုအန္တရာယ်မှ အခြားသူများ အား မကာကွယ်ပေးနိုင်ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။

အခန်း ၂.၄ ။ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း

- ရွာသားများအနေနှင့် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသည့် အဓိကအကြောင်းရင်းမှာ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုရန်မှ လုံခြုံ မှုရှာဖွေရန်ဖြစ်ကြောင်းနှင့် ထိုရှောင်တိမ်းနေထိုင်သည့် နေရာများအပေါ်သို့ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများ ဆက်လက် တည်ရှိနိုင်သည့်အပြင် အခြားသောစိန်ခေါ်မှုများကိုလည်း ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရကြောင်း တာသမတ်တည်း တင်ပြခဲ့ကြ သည်။
- ညပိုင်း ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းက ရွာသားများအား ၎င်းတို့၏ဥယျာဉ်ခြံများနှင့် အခြားသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများအား လုပ်ကိုင်ခွင့်ရရှိစေသော်လည်း ညပိုင်းတွင် ရှောင်တိမ်းနေထိုင်သည့် ရွာသားများအနေနှင့် ၎င်းတို့၏ ရွာဆီသို့ သို့မဟုတ် လယ်ကွင်းသို့ ပြန်လာသည့်အချိန်တွင် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် သေဆုံး၊ ဒဏ်ရာရခြင်း သို့မဟုတ် စစ်ကောင်စီမြေပြင်တပ်ဖွဲ့များ၏ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းမှုခံရခြင်း စသည့်အန္တရာယ်များကို ကြုံတွေ့ခံစားကြရ သည်။
- လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများအား နေ့စဉ်ရက်ဆက်ပြုလုပ်သည့်အခါ သို့မဟုတ် အခြားသောစစ်ရေးလှုပ်ရှားမှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားသည့်အခါများတွင် ရွာသားများသည် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရာနေရာများတွင် အချိန်အတိုင်းအတာ တစ်ခုအထိ နေထိုင်ရလေ့ရှိသည်။ ကာလတို နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ကြုံတွေ့ရသည့်စိန်ခေါ်မှု များတွင် မသေချာမရောမမှုများတိုးမြှင့်လာခြင်း၊ လေကြောင်းအန္တရာယ်များ ဆက်လက်ခံစားရခြင်းအပြင် နေရာထိုင် ခင်းဆင်းရဲခြင်းနှင့် အစားအသောက်မလုံလောက်မှုတို့ ပါဝင်သည်။
- အချို့ရွာသားများမှာ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော သို့မဟုတ် မကြာခဏဖြစ်ပွားလေ့ရှိသော လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှု များနှင့် အခြားသော စစ်ဘက်ဆိုင်ရာလှုပ်ရှားမှုများဖြစ်သည့် စစ်ကောင်စီတပ်သားများ၏တည်ရှိနေမှု သို့မဟုတ် ၎င်း တို့၏ကျေးရွာအတွင်း မပေါက်ကွဲသေးသော လက်နက်ခဲယမ်းများ ကျန်ရှိနေခြင်း၊ ဆက်တိုက်ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသော မခန့်မှန်းနိုင်သည့် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုအန္တရာယ်၊ သို့မဟုတ် နေအိမ်များနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်း များပျက်စီးခံရခြင်း စသည်ဖြင့် အကြောင်းပြချက်အမျိုးမျိုးကြောင့် ကာလရှည်နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြရသည်။

လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ရွာသားများ၏ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့်လုံခြုံရေးကို အချိန်ကြာမြင့်စွာ ထိခိုက်စေကြောင်း လူပေါင်းများစွာ ကာလရှည်နေရပ်ရွေ့ပြောင်းနေထိုင်နေခြင်းက ပြသလျက်ရှိသည်။

KHRG

ဤပုံကို ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် မူကြော်ခရိုင်၊ လူသော မြို့နယ်ရှိ ဂူတစ်ခုတွင် ရိုက်ယူခဲ့ပါသည်။ ဤနေရာသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၇ ရက်နေ့တွင် SAC ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်မှုပြီးနောက် လူသောမြို့နယ်၊ ပေးကေးကျေးရွာအုပ်စု၊ ဒေဘူးနီနယ်မြေရှိ ရွာသူ၊ ရွာသားများ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ရာနေရာဖြစ်ပါသည်။ ပုံတွင် အသက် ၁၀၀ ကျော်ခန့်ရှိသော အဖွားအိုသည် ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်နေချိန်အတွင်း ဂူထဲတွင် ခိုလှုံနေပုံကို ဖော်ပြထားပါသည်။ (ဓာတ်ပုံ - KHRG)

- ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြသည့် နေရာများအား ဦးတည်တိုက်ခိုက်ခံရနိုင်ချေမှာ မြင့်မားပြီး ထိုသို့တိုက်ခိုက်လာမည်ကို ကြောက်ရွံ့သည့်အတွက် ရွာသားများသည် နေရာတစ်ခုမှ အခြားတနေရာသို့ မကြာခဏဆိုသလို ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ကြရပါသည်။
- မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုရန် ကင်းလွတ်သည့်နေရာမရှိသဖြင့် ကာလတို၊ ကာလရှည် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသည့်အခါများတွင် ထိုင်းနိုင်ငံရှိ ဒုက္ခသည်စခန်းများသို့ ထွက်ပြေးခြင်း သို့မဟုတ် ကလေးများအား တာခွံခရိုင်နှင့် မဲဟောင်ဆောင်ခရိုင်များမှ တယ--- မြို့နှင့် တဗျ--- [ဒုက္ခသည်စခန်း] ကဲ့သို့သော ထိုင်းနိုင်ငံနယ်စပ်ဒေသရှိ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများအတွက် ဖွင့်လှစ်ထားသည့်ကျောင်းများတွင် ကလေးများအား ကျောင်းထားခြင်းက တခါတရံ တစ်ခုတည်းသော ရွေးချယ်စရာဖြစ်ခဲ့သည်။
- နေရပ်ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်စဉ်တွင် ရွာသားများသည် လုံလောက်သော နေရာထိုင်ခင်းနှင့် ၎င်းတို့အတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော ပစ္စည်းများမရှိခြင်း၊ ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်များ ပိုမိုတိုးမြှင့်လာခြင်း၊ ၎င်းတို့အားတွေ့မြင်နိုင်မည့် အခြေအနေများနှင့် လှုပ်ရှားမှုများကိုလျှော့ချရပြီး အစဉ်မပြတ် နိုးနိုးကြားကြားနေရခြင်း၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ရန်အတွက် အခက်အခဲများ၊ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာအကျပ်အတည်းများ၊ ပညာရေးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများအပြင် လူမှုဘဝတွင် နှောင့်ယှက်ဖျက်စီးမှုများကြုံတွေ့ရခြင်း စသည်ဖြင့် ၎င်းတို့ရင်ဆိုင်နေရသည့် အဓိကစိန်ခေါ်မှုများကို ဖော်ပြခဲ့သည်။

- ရွာသားများသည် ၎င်းတို့ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သည့်နေရာများတွင် နေရာထိုင်ခင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့ရကြောင်းကိုလည်း တင်ပြခဲ့ကြသည်။ အချို့ဒေသများတွင် တာလပတ်များ၊ ဝါးများနှင့် အခြားအခြေခံလိုအပ်သောပစ္စည်းများကို ရွာသားများမှ ယူဆောင်လာခြင်း သို့မဟုတ် ဒေသတွင်းခေါင်းဆောင်များ သို့မဟုတ် ဒေသတွင်းအဖွဲ့အစည်းများမှ ပေးအပ်ခြင်းရှိကြသော်လည်း များသောအားဖြင့် ပစ္စည်းမလုံလောက်ခြင်း သို့မဟုတ် မိုးတွင်းတွင် လုံလောက်သောအကာအကွယ် မပေးနိုင်ခြင်းများကို ကြုံတွေ့ကြရသည်။ နေရပ်စွန့်ခွာနေရသည့်အခါတွင် ချောင်းဆိုးခြင်း၊ အရေပြားယားယံခြင်း၊ နှာစေးခြင်း၊ ဝမ်းသွားခြင်းနှင့် အဖျားတက်ခြင်းများကို ရွာသားအများစု ခံစားရပြီး အချို့မှာ အခြားသူများခံစားရသည်ကို မျက်မြင်ကြုံတွေ့ခဲ့ကြရသည်။ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သည့် နေရာများတွင် အထူးသဖြင့် မိုးရွာသီအတွင်း ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သည့် ရွာသားများမှာ ဂူများထဲတွင် သို့မဟုတ် တောထဲတွင် အကာအကွယ်မရှိပဲ အိပ်စက်ကြရသည့်အတွက် ငှက်ဖျားရောဂါများဖြစ်ရကြောင်းကို ခရိုင်အတော်များများက တင်ပြခဲ့ကြသည်။ နေရပ်စွန့်ခွာနေထိုင်ရချိန်တွင် အစားအသောက်၊ ဆေးဝါးနှင့် ပါရာစီတမော့ကဲ့သို့သော အခြေခံဆေးဝါးများ အပါအဝင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုမရှိခြင်းက ကျန်းမာရေးအခြေအနေကို ပိုမိုဆိုးရွားစေသည်။ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြစဉ် အမျိုးသမီးအများအပြားသည် တောထဲ၌ပင် ကလေးမွေးဖွားခဲ့ကြရသည်။
- နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်စဉ်တွင် ကလေးသူငယ်များနှင့် ကျောင်းသားများမှာ ကျောင်းတက်လိုသော်လည်း ပညာရေးကို လက်လှမ်းမီနိုင်ရန် အခက်အခဲများစွာ ကြုံတွေ့ရဆိုင်ရသည်။ ထိုစိန်ခေါ်မှုများတွင် မလုံခြုံမှုများ၊ ကျောင်းများအား ထိခိုက်စေမှုများ၊ သင်ထောက်ကူပစ္စည်းများမရှိခြင်း၊ အကြောက်တရားနှင့် အခြားသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများ၊ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သည့် နေရာများတွင် စာသင်ယူရန် ခက်ခဲခြင်းနှင့် မိသားစုနှင့် ဝေးကွာခြင်းများပါဝင်သည်။

အခန်း ၃။ ရရှိနိုင်သောအထောက်အပံ့များ၊ အကာအကွယ်ပေးမှုလိုအပ်ချက်များနှင့် ရွာသားများ၏ လိုအပ်ချက်များ

ဒေသတွင်း သတ်မှတ်ထားသည့် ကရင်ပြည်နယ်မှ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုဒဏ် ခံနေရသော ရွာသားများ အတွက် မတူကွဲပြားသော်လည်း အနည်းငယ်သော လမ်းကြောင်းများမှ ထောက်ပံ့မှုများရှိသည်။ ရွာသားများနှင့် ဒေသခံလူမှုအသိုက်အဝန်းအနေနှင့် ၎င်းတို့စွမ်းဆောင်နိုင်သည့် နည်းလမ်းများဖြင့် အချင်း ချင်းအပြန်အလှန် ပံ့ပိုးပေးလျက်ရှိသည်။ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဒေသတွင်း အစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများကလည်း လူသားချင်း စာနာထောက်ထားသည့် ကူညီပံ့ပိုးမှုများကို ဖြန့်ဝေပေးလျက်ရှိကာ ဒေသတွင်းခေါင်းဆောင်များနှင့် အာဏာပိုင်များသည်လည်း အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊ အကြံဉာဏ်ပေးခြင်း၊ ကြိုတင်သတိပေးခြင်းများနှင့် ရွာသားများအား သယ်ယူပို့ဆောင်ပေးခြင်းများကို ပြုလုပ်ပေးလျက်ရှိသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းအတွက် နိုင်ငံတကာအထောက်အပံ့များဝင်ရောက်နိုင်မှု အကန့်အသတ်ရှိသည်။

အခန်း ၃.၁။ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများအတွင်း ရရှိနိုင်သော ပံ့ပိုးကူညီမှုများ

- ဒေသခံလူမှုအသိုက်အဝန်း၏ ကြိုးစားအားထုတ်မှုများတွင် ၎င်းတို့အချင်းချင်း အစားအသောက်၊ နေရာထိုင်ခင်း၊ ဆေးဝါးများအားဝေမျှခြင်း၊ ဒဏ်ရာရ ရွာသားများအား သယ်ယူပို့ဆောင်ပေးခြင်းနှင့် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သည့် နေရာများတွင် ယာယီပညာသင်ကြားနိုင်ရန် ပံ့ပိုးမှုများ ပြုလုပ်ပေးခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ ရွာသားများသည် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုပြုလုပ်မည်ဟု ယုံကြည်သည့်အခါတွင် ကြိုတင်ရှောင်ရှားနိုင်ရန်အတွက် အချင်းချင်း သတင်းအချက်အလက်မျှဝေခြင်းနှင့် သတိပေးခြင်းများ ပြုလုပ်ကြသည်။
- အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဒေသတွင်းအစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမှုဝန်ဆောင်မှုပေးနေသော အဖွဲ့အစည်းများသည် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုဒဏ်ခံရသော ရွာသားများအတွက် လိုအပ်ချက်များအား ပံ့ပိုးပေးပို့နိုင်ရန် ကြိုးစားဆောင်ရွက်ကြသည်။ ကူညီပံ့ပိုးမှုများတွင် ငွေကြေးပိုင်းဆိုင်ရာပံ့ပိုးမှု၊ အစားအသောက်၊ ဆေးဝါး၊ ကုသရေးပစ္စည်းများနှင့် မိုဘိုင်းဆေးခန်းများ ဆောက်လုပ်ပေးခြင်းများအပါအဝင် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာထောက်ပံ့မှုများ ပါဝင်သည်။
- KNU သည် ဒေသတွင်း အာဏာပိုင်များဖြစ်သည့် ကျေးရွာအုပ်စုအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ၊ ရွာသူကြီးများနှင့် အတူလက်တွဲ

ကာ ညွှန်ကြားချက်များပေးခြင်း၊ အရင်းအမြစ်များအား စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် ခရီးသွားလာရေးအတွက် အကြံပြုချက်ပေးခြင်းများအပါအဝင် ရွာသားများအတွက် ပံ့ပိုးသည့်ပစ္စည်းများအား သယ်ယူပို့ဆောင်ပေးခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်လျက် ရှိသည်။ KNU အဖွဲ့ဝင်များသည် စစ်ကောင်စီ၏ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုခံရနိုင်ခြေရှိသည့်အခါများတွင် ဒေသတွင်း ခေါင်းဆောင်များနှင့် ရွာသားများအား သတင်းပေးသည်။

ဤပုံကို ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ရိုက်ယူခဲ့ပါသည်။ ပုံတွင် ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ်အနီးရှိ ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကော်တရီမြို့နယ်၊ ဖလူးကျေးရွာအုပ်စုရှိ တမ--- ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်စခန်းတွင် နေထိုင်ကြသော တလ--- ကျေးရွာမှ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်လာသူ များကို ဖော်ပြထားပါသည်။ လေးကေကော်နယ်မြေတွင် SAC နှင့် BGF ပူးပေါင်းတပ်ဖွဲ့နှင့် KNLA တပ်ဖွဲ့တို့ကြား တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားပြီး နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် SAC သည် ထိုဒေသအတွင်းသို့ စစ်ကြောင်းထိုးမှုနှင့် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်ပြီးနောက် ခန့်မှန်းခြေအားဖြင့် လေးကေကော်နယ်မြေအပါအဝင် ဖလူးကျေးရွာအုပ်စုမှ ရွာသား ၁,၀၀၀ ခန့် ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့ရသည်။ (ဓာတ်ပုံ - KHRG)

- မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ တိုင်းရင်းသားဒေသများနှင့် ကျေးလက်ဒေသများတွင် လက်လှမ်းမီနိုင်မှု အခက်အခဲများနှင့် လုံခြုံရေးအခက်အခဲများကြောင့် နိုင်ငံတကာပံ့ပိုးကူညီမှုများအား အကန့်အသတ်နှင့်သာ ရရှိနိုင်ပြီး တသမတ်တည်း ပံ့ပိုးပေးနိုင်ခြင်းမရှိပါ။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့များအပါအဝင် ပိုမိုကြီးမားသည့် INGO များသည် ကရင်ရွာသားအများအပြားကို အကာအကွယ်ပေးနိုင်ခြင်းမရှိပဲ စစ်ကောင်စီအာဏာပိုင်များနှင့် သဘောတူညီမှုစာချုပ်များ ချုပ်ဆိုကာ စစ်ကောင်စီထိန်းချုပ်သောမြို့များတွင် လုပ်ငန်းများ အဓိကလုပ်ဆောင်ကြသည်။

အခန်း ၃.၂။ အခြားသော အကာအကွယ်ပေးမှုဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များနှင့် ရွာသားများ၏ လိုအပ်ချက်များ

- ရွာသားများသည် အခြေခံလိုအပ်သည့် ပစ္စည်းများဖြစ်သော အိပ်ယာများ၊ စောင်များ၊ နေရာထိုင်ခင်း အတွက် ဆောက်လုပ်ရေးပစ္စည်းများ၊ အခြေခံစားသောက်ကုန်များ၊ တကိုယ်ရေသန့်ရှင်းရေးပစ္စည်းများနှင့် ဆေးဝါးများ စသည့် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သည့် အရင်းအမြစ်များအား လက်လှမ်းမီနိုင်ရန်အတွက် အလွန်ပင်ခက်ခဲလျက်ရှိသည်။

- ကရင်ပြည်နယ်အတွင်း ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသော ပဋိပက္ခများနှင့် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများက အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများအပေါ် ထိခိုက်မှုရှိပြီး ရှိနှင့်ပြီးသောလိုအပ်ချက်များအပြင် ကျားမဖြစ်တည်မှုအပေါ် မူတည်၍ စိန်ခေါ်မှုအခက်အခဲအသစ်များအား ဖြစ်စေပါသည်။ အမျိုးသမီးများသည် ကလေးများနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများအား အဓိကပြုစုစောင့်ရှောက်ကြရသူများဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း အမျိုးသမီးများသည် မုဆိုးမဖြစ်သွားသည့်အခါ၊ ပံ့ပိုးကူညီမည့်သူများ ဆုံးရှုံးရသည့်အခါနှင့် တကိုယ်တော်မိခင်ဖြစ်လာသည့် အခါများတွင် အိမ်ထောင်၏ အဓိကလုပ်ကိုင်ကျွေးမွေးသူလည်း ဖြစ်လာကြသည်။

“ကျွန်မတို့မှာ ပိုင်ဆိုင်မှုလေးတွေရှိတယ်။ ဝက်တကောင်ရှိတယ်။ ဒါကြောင့် ကျွန်မတို့အားလုံး ရွှေ့ပြောင်းတော့ ယောက်ျားတွေကို ထားခဲ့တယ်။ သူတို့က ပြေးနိုင်တယ်။ ကျွန်မတို့က ကလေးတွေပါတော့ အရင်ဆုံးရွှေ့ကြတယ်။” ဒူးပလာယာခရိုင်၊ နို့တကောမြို့နယ်၊ နို့တကောကျေးရွာအုပ်စု၊ ၆၃- ကျေးရွာမှ အသင်းတော် အမျိုးသမီး ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဖြစ်သော နော်ဆတ---

- ကရင်ပြည်နယ်ရှိ သက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်များနှင့် ကိုယ်ခန္ဓာမသန်စွမ်းသူများသည်လည်း လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုအပါအဝင် လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများကြောင့် စိန်ခေါ်မှုများကို ကြုံတွေ့ခံစားကြရသည်။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ကိုယ်လက်လှုပ်ရှားမှုများ အကန့်အသတ်ရှိခြင်းနှင့် ကျန်းမာရေးပြဿနာများကြောင့် ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်ရန်နှင့် လုံခြုံသည့်နေရာများသို့ ရောက်ရှိနိုင်ရန်အတွက် အလွန်ခက်ခဲစေသည်။ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာအဆောက်အအုံများအား ဖျက်ဆီးခံရခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းများအား နှောင့်ယှက်ဖျက်စီးခံရခြင်းများက ၎င်းတို့အတွက် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများအား လက်လှမ်းမီနိုင်မှုကို ဟန့်တားလျက်ရှိပြီး ၎င်းတို့အနေဖြင့် အထူးကူညီထောက်ပံ့မှုများ ရရှိရန်ပိုမိုခက်ခဲစေသည်။ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သည့် နေရာများတွင် သက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီးများနှင့် ကိုယ်ခန္ဓာမသန်စွမ်းသူများအတွက် အထူးလိုအပ်ချက်များအား ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ခြင်းမရှိပဲ ၎င်းတို့အား သီးခြားဖြစ်စေကာ လျစ်လျူရှုခြင်းခံရကြသည်။
- ရွာသားများသည် လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများအတွင်း လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများအပြင် အဓမ္မတပ်သားသစ် စုဆောင်းမှုများ၊ တရားလက်လွတ်ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံရခြင်း၊ အဓမ္မနေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း၊ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုများ၊ မြေမြှုပ်မိုင်းနှင့် မပေါက်ကွဲသေးသော လက်နက်ခဲယမ်းများကျန်ရှိနေခြင်း စသည့်မရေတွက်နိုင်သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကိုလည်း ရင်ဆိုင်ကြရသည်။

အခန်း ၄။ ရွာသားများ၏အမြင်များနှင့် တောင်းဆိုချက်များ

- ဤအစီရင်ခံစာအတွက် မေးခွန်းများဖြေကြားခဲ့သည့် ရွာသားများက စစ်ကောင်စီမှ ပြည်သူများနေထိုင်သည့် အရပ်ဒေသတွင် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်နေခြင်းက မှားယွင်းပြီး ဥပဒေနှင့်မညီညွတ်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများအတွင်း စစ်ရေးပစ်မှတ်များအား ခွဲခြားရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ကျေးရွာများ၊ ပြည်သူပိုင် အဆောက်အအုံများအား ပစ်မှတ်ထားတိုက်ခိုက်ခြင်းမပြုလုပ်ရန် ရွာသားများက တောင်းဆိုကြသည်။
- ရွာသားများက ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ အဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအား စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကို အဆုံးသတ်ပေးရန်အတွက် တောင်းဆိုကြသည်။ နိုင်ငံတကာအစိုးရများအနေနှင့် စစ်အာဏာရှင်အား စစ်လက်နက်ပစ္စည်းနှင့် ကူညီပံ့ပိုးပေးနေခြင်းကိုရပ်တန့်ရန်နှင့် ၎င်းတို့နှင့်ပူးပေါင်းခြင်းမပြုရန်အတွက်တောင်းဆိုကြသည်။
- ရွာသားများအနေနှင့် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် ဒုက္ခသည်အဖြစ်ခံယူခြင်းများ မပြုလုပ်လိုကြပေ။ ၎င်းတို့အနေနှင့် ပြင်ပကူညီထောက်ပံ့မှုများအပေါ် မှီခို၍မနေချင်ပေ။ သို့သော်လည်း နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်း၏ အကာအကွယ်ပေးမှုများကို အရေးပေါ်လိုအပ်နေကြောင်း တသမတ်တည်း အသိအမှတ်ပြုကြသည်။
- လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား ရွာသားများမှတင်ပြရန် အဟန့်အတားများရှိသည့်အတွက် သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် သက်ဆိုင်သူများက ကရင်ပြည်နယ်အတွင်းရှိ ရွာသားများ၏ အတွေ့အကြုံများကို မျှဝေပေးရန်၊ ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးအတွက် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်မှုများပြုလုပ်ပေးရန်နှင့် ရှေ့ဆက်ပြီး အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများမှ ကာကွယ်ပေးနိုင်ရန်အတွက် လုပ်ဆောင်ကြရန် ဖော်ပြကြသည်။

- တိုက်ပွဲများနှင့် တရားလက်လွတ်တိုက်ခိုက်မှုများအတွက် တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုမရှိခြင်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ရွာသားများအနေနှင့် အလွန်အမင်းစိုးရိမ်လျက်ရှိသည်။ အချို့ရွာသားများက ဤသို့သောတိုက်ခိုက်မှုများအား တားမြစ်ထားသည်ကိုသိရှိကြပြီး စစ်အာဏာရှင်အား ၎င်းတို့ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများအတွက် တာဝန်ယူရန် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအနေနှင့် ဆောင်ရွက်ပေးရန် တောင်းဆိုကြသည်။
- စစ်အာဏာရှင်စနစ်အား အဆုံးသတ်ရန်၊ ၎င်းတို့၏ ဒေသများမှ စစ်ကောင်စီတပ်များ နှုတ်ထွက်ရန်နှင့် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများအား ရပ်တန့်ရန်အတွက် ရွာသားများက မျှော်လင့်နေကြသည်။ ၎င်းတို့အနေနှင့် ၎င်းတို့၏ ကျေးရွာများတွင် ပြန်လည်နေထိုင်ပြီး ၎င်းတို့၏ မိသားစုများနှင့်အတူတကွ ပြန်လည်နေထိုင်ကာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ ပြန်လည်လုပ်ကိုင်ပြီး ငြိမ်းချမ်းစွာနှင့် လွတ်လပ်စွာနေထိုင်လိုကြသည်။

“ဗမာအစိုးရကို သူတို့ရဲ့ လုပ်ရပ်တွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး အရေးယူဆောင်ရွက်ပေးမယ့်သူ တယောက်လောက်ရှိလား။ တယောက်မှ မရှိတော့ဘူးလား။ နိုင်ငံတကာက ခေါင်းဆောင်တွေက မကူညီချင်ကြတော့ဘူးလား။ မြန်မာနိုင်ငံမှာ ဖြစ်ပျက်နေတာတွေကို နိုင်ငံတကာကခေါင်းဆောင်တွေက ဒီလိုပဲကြည့်နေတော့မှာလား။ မြန်မာနိုင်ငံမှာ ဖြစ်နေတာတွေအတွက် ဘာမှမကူညီနိုင်တော့ဘူးလား။ ဒီပဋိပက္ခက မြန်မာနိုင်ငံမှာဖြစ်နေတာဆိုတော့ သူတို့နဲ့မဆိုင်ဘူးလို့ တွေးနေကြတာလား။ သူတို့တွေ ဒီလိုတွေးတယ်ဆိုရင်တော့ ကျွန်မတို့တွေ သူတို့တွေရဲ့အကူအညီကို လိုတယ်။” ဒူးသထူခရိုင်၊ ဘီးလင်းမြို့နယ်၊ ခေါဖိုးပလယ် ကျေးရွာအုပ်စု၊ ထဝ--- ကျေးရွာမှ ရွာသူတစ်ဦးဖြစ်သော နော်ဘဇ---

နိဂုံးချုပ်နှင့် ဆွေးနွေးချက်များ

- ဤအစီရင်ခံစာအတွက် စုဆောင်းထားသော သက်သေများအရ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် စစ်ကောင်စီမှ ကျူးလွန်သည့် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများက ရွာသားများ၊ ၎င်းတို့၏ အဆောက်အဦးများနှင့် ပြည်သူပိုင် အဆောက်အဦးများအား ဦးတည်ပစ်မှတ်ထားသည်ကို ပြသနေသည်။ စစ်ကောင်စီသည် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုအား နည်းလမ်းမျိုးစုံဖြင့် ပုံမှန်မဟုတ်သောနည်းလမ်းများနှင့် လုပ်ဆောင်ကြသည်။ အချို့အခြေအနေများတွင် ရွာသားများနှင့် ၎င်းတို့၏ ဒေသတွင်းအဆောက်အဦးများတွင် ဗုံးအနည်းငယ်ဖြင့် တိုက်ရိုက်ပစ်ခတ်ခဲ့ပြီး အချို့အခြေအနေများတွင် ကျေးရွာများစွာနှင့် စိုက်ခင်းများစွာပါဝင်သော ကျယ်ပြန့်သည့်နေရာဒေသများအား ဗုံးကျဲ၍ အပြင်းအထန်တိုက်ခိုက်ခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ကရင်ပြည်နယ်တစ်ခုလုံးတွင် တသမတ်တည်း ရှိနေသောအရာမှာ တိုက်ခိုက်မှုပမာဏနှင့် အကြိမ်ရေဖြစ်ပြီး အရပ်သားများနှင့် အရပ်သားများ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများအား ဖျက်ဆီးခြင်းကို လျှော့ချနိုင်ရန်အတွက် စစ်ကောင်စီမှ ကြိုတင်သတိပေးခြင်း၊ သို့မဟုတ် ကြိုတင်စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခြင်းများ မရှိခြင်းတို့လည်း ပါဝင်သည်။

စစ်ကောင်စီ၏ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုသည် ကလေးသူငယ်များနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများအပါအဝင် ရွာသားအများအပြားကို သတ်ဖြတ်ခဲ့ပြီး ၎င်းတို့ဘဝကို ပြောင်းလဲစေသည့် နာကျင်ခံစားရသော ဒဏ်ရာများပေးကာ ရွာသားများအား အလုံးအရင်းနှင့် ထွက်ပြေးစေသည်။

- လေကြောင်းဖြင့် ရုတ်တရက်တိုက်ခိုက်မှုများမှ ကာကွယ်ရန် နည်းလမ်းမှာ အလွန်နည်းပါးပြီး ရွာသားများအနေနှင့် လိုအပ်သည့်ပစ္စည်းများ ယူဆောင်နိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့ချစ်ရသော သူများအား ကောင်းမွန်စွာသိရှိနိုင်ခြင်းမရှိပဲ ထွက်ပြေးရသည့်အတွက် မိသားစုများနှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းအား ကွဲကွာစေပြီး အကြောက်တရားမှာ နေရာအနှံ့စိမ့်ဝင်ပျံ့နှံ့ကာ သတိကြီးစွာ နေထိုင်ရစေသည်။
- ဆေးခန်းများ တိုက်ခိုက်ခံရသည့်အတွက် ဒဏ်ရာရသူများမှာ အရေးပေါ်ဆေးကုသမှုခံယူနိုင်ရန် အခက်အခဲကြုံတွေ့ရပြီး ကျန်းမာရေးလုပ်သားများအနေနှင့် စိန်ခေါ်မှုကြီးမားသည့် အခြေအနေတွင် ဆေးဝါးပစ္စည်းလုံလောက်မှုမရှိပဲ လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ကြရသည်။ နေအိမ်များ၊ ကျောင်းများ၊ ဆေးခန်းများနှင့် ဘာသာရေး အဆောက်အဦးများ ဖျက်ဆီးခံရခြင်းက လူမှုဘဝကို ပရမ်းပတာဖြစ်စေပြီး ရွာသားများနှင့် ကလေးများအတွက် နေအိမ်၊ စာသင်ကျောင်း

သို့မဟုတ် ဝတ်ပြုရန်နေရာနှင့် စုဝေးရန်နေရာများ မရှိတော့ပေ။ ရွာသားများနှင့် ၎င်းတို့လူမှုအသိုက်အဝန်းအပေါ် တိုက်ခိုက်ခြင်းများကြောင့် ရွာသားများအနေနှင့် ထွက်ပြေးခြင်း၊ အချိန်ကာလတစ်ခုအထိ ကြာမြင့်စွာ ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်ခြင်း စသဖြင့် အရေးပေါ်လုံခြုံရေးနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုကြရသည်။ မရှိတော့ပေ။ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေ ထိုင်စဉ်တွင် များသောအားဖြင့် တောထဲရှိ နေထိုင်ရန်မကောင်းသော နေရာထိုင်ခင်းများနှင့် ဂူများထဲတွင် ပုန်းခိုနေ ထိုင်ရကာ ရွာသားများအနေနှင့် ငှက်ဖျားရောဂါ ကူးစက်မှု၊ ရေမှဖြစ်သောရောဂါများနှင့်ပတ်သက်၍ ကျန်းမာရေးနှင့် ဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ မြင့်တက်လာပြီး အမျိုးသမီးများမှာ ဆေးဝါးပစ္စည်း စုံစုံလင်လင်မရှိပဲ ကလေးမွေးဖွားကြရ သည်။ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသော ရွာသားများအနေနှင့် တိုက်ခိုက်မှုအန္တရာယ်ကြုံတွေ့ရနိုင်သည့် အခြေအနေ တွင် ရှိနေပါသည်။

- ဤအခြေအနေများ ကြုံတွေ့ရသော်လည်း ရွာသားများနှင့် ဒေသခံအရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အ စည်းများမှ အကန့်အသတ်ဖြင့်ရှိသော အရင်းအမြစ်များအား မျှဝေပေးခြင်းနှင့် လုံခြုံမှုရှိစေရန် အချင်းချင်းကူညီဆောင် ရွက်ခြင်းဖြင့် အလွန်ကြီးမားသည့် ခုခံနိုင်စွမ်းကို ပြသခဲ့ကြသည်။ သို့သော်လည်း ၎င်းတို့သည် မလုံခြုံသည့်ပတ်ဝန်း ကျင်တွင် လုံလောက်သော ထောက်ပံ့မှုများမရှိပဲ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်း၏ လျစ်လျူရှုခံရသည့်အခြေအနေတွင် ထိုကဲ့သို့ ဆက်လက်နေထိုင်ကြလျက်ရှိသည်။

ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ ဥပဒေရေးရာလေ့လာသုံးသပ်မှု

- အရပ်သားများအား ပဋိပက္ခ၏အန္တရာယ်များမှ အချိန်တိုင်း အကာအကွယ်ပေးရမည်ဖြစ်ပြီး တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ နှင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အသုံးအဆောင်များကိုသာ ပစ်မှတ်ထားတိုက်ခိုက်ရမည်။ အရပ်သား သို့မဟုတ် အရပ်သားပိုင် ပစ္စည်းများအား တိုက်ခိုက်ခြင်းကို တားမြစ်ပြီး ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းက စစ်ရာဇဝတ်မှုမြောက်ကာ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုလည်းဖြစ်သည်။ လက်လွတ်စပယ် မဆင်မခြင် တိုက်ခိုက်ခြင်းများ (ဗုံးကျဲတိုက်ခိုက်ခြင်း)၊ မမျှတသောတိုက်ခိုက်မှုများနှင့် စုပေါင်းပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းများကိုလည်း တားမြစ်ထားသည်။
- ထို့အပြင် စစ်ကောင်စီမှ ကလေးများအပေါ် ဆိုးရွားသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား ကျူးလွန်လျက်ရှိပြီး ထိုအထဲတွင် သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ကိုယ်လက်အင်္ဂါ ထိခိုက်ကျိုးပဲ့စေခြင်း၊ ကျောင်းများနှင့် ဆေးရုံများအား တိုက်ခိုက်ခြင်း နှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကူအညီပေးမှုအား ငြင်းပယ်ခြင်းတို့ပါဝင်သည်။
- ဤအစီရင်ခံစာတွင် စစ်ကောင်စီသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေအရ ဥပဒေနှင့်မ ညီသော တိုက်ခိုက်မှုများအား ပြုလုပ်လျက်ရှိသည့်အပြင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ လူမှုအသိုက်အဝန်းအပေါ် အသက်ရှင်သန်ခွင့်၊ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့်လုံခြုံခွင့် ၊ လူတဦးချင်းစီ သို့မဟုတ် မိသားစုတစ်ခုချင်းစီ၏ အစားအသောက်၊ နေ အိမ်၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် လိုအပ်သည့် လူမှုဝန်ဆောင်မှုများရရှိသော ကျန်းမာသည့် လူနေမှုအဆင့်အတန်း တစ်ခုရရှိခွင့်၊ ပညာသင်ကြားခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာလှုပ်ရှားသွားလာခွင့် ၊ လူမှုအသိုက်အဝန်းအတွင်းယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ ထုံးတမ်းများတွင် လွတ်လပ်စွာပါဝင်နိုင်ခွင့်အပါအဝင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအရ အကာအကွယ် ပေးထားသော အခွင့်အရေးများအား ဆိုးရွားစွာ ထပ်ခါတလဲလဲ ချိုးဖောက်လျက်ရှိကြောင်း ဖော်ပြနေသည်။

ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များအား ချမှတ်ထားသော မူဝါဒများနှင့် ချိတ်ဆက်ခြင်း

- နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအနေနှင့် အသိအမှတ်ပြုပြီး အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် အရပ်သားများအား လက်နက်ကိုင်တိုက် ခိုက်နေခြင်းများမှ ရပ်တန့်ရန်အတွက် ခိုင်မာသည့်လုပ်ဆောင်မှုများကို အရေးတကြီးလုပ်ဆောင်ရန်လိုသည်။ ထိုအ ထဲတွင် တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ သွယ်ဝိုက်၍ဖြစ်စေ မြန်မာနိုင်ငံသို့ လေယာဉ်ဆီများ ထောက်ပို့၊ ရောင်းချ၊ သယ်ဆောင်နေ မှုများကို ချက်ချင်းရပ်တန့်နိုင်ရန်အတွက် လိုအပ်သည့်လုပ်ဆောင်ချက်များ ပါဝင်သည်။ နိုင်ငံအတွင်းသို့ လက်နက် တင်ပို့မှုအား ပိတ်ဆို့ခြင်းလည်း လိုအပ်သည်။
- တိုက်ခိုက်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေသည့်အတွက် နိုင်ငံတကာမှ သက်ဆိုင်သူများအနေနှင့် လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုအကူအညီများ ပေးအပ်ခြင်းအပါအဝင် အရပ်သားများအား လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုရန်မှ အကာ

အကွယ်ပေးနိုင်ရန် လိုအပ်သောခြေလှမ်းလှမ်းရန် လိုအပ်သည်။ ဒေသ၏လိုအပ်ချက်နှင့်အညီ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုအကူအညီများကို ပေးအပ်နိုင်ရန်အတွက် ရွာသားများ၏အသံများကို အသိအမှတ်ပြုရန်နှင့် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်သည်။ သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများအနေနှင့် ဒေသတွင်းအသုံးပြုလျက်ရှိသည့် ကူညီပံ့ပိုးမှုနှင့်ထောက်ပံ့မှုမျှဝေသော နည်းလမ်းများကို နားလည်သဘောပေါက်ပြီး ၎င်းတို့အား ငွေကြေးပံ့ပိုးပေးခြင်းဖြင့် ထောက်ပံ့ကူညီမှုများသည် ဝေးလံခေါင်ဖျားသည့်ဒေသများနှင့် အလွတ်သဘောချမှတ်ထားသည့် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရာနေရာများအထိ ရောက်ရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

- ဤသို့ အရပ်သားများအပေါ် တိုက်ခိုက်ခြင်းတွင် စစ်ကောင်စီမှ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ သမိုင်းကြောင်းနှင့်ချီ၍ ကျူးလွန်လျက်ရှိသည့် တိုက်ခိုက်မှုများအား ပိုမိုရှည်ကြာစေခြင်း၊ စနစ်တကျအကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် အဓမ္မနေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်စေခြင်းများ ပါဝင်သည်ဟု ရွာသားများက ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ဗမာစစ်တပ်ခေါင်းဆောင်များအား ပြစ်ဒဏ်ကင်းလွတ်ခွင့်ပေးနေခြင်းကို ရပ်တန့်ရန်နှင့် ၎င်းတို့ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများအတွက် တာဝန်ယူတာဝန်ခံစေရန် အရေးယူဆောင်ရွက်ရမည်။
- စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးယန္တရားများနှင့် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များအနေဖြင့် ဒေသတွင်း လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အတူ လုပ်ငန်းများဆက်လက်လုပ်ဆောင်ပြီး စစ်ကောင်စီမှအသုံးပြုသည့် လက်နက်ခဲယမ်းများနှင့်ပတ်သက်၍ သုတေသနပြုခြင်းအပါအဝင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ အရပ်သားများတိုက်ခိုက်ခံရမှုများနှင့် ပတ်သက်သည့် သက်သေများကို အချက်အလက်ပြုစုထားရမည်။

အကြံပြုချက်များ

နိုင်ငံတကာတာဝန်ရှိသူများ၊ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ(NGO)နှင့် ဒေသဆိုင်ရာနှင့် နိုင်ငံခြားအစိုးရများ

- မြန်မာပြည်အပေါ် ပြည့်စုံသည့် လက်နက်ရောင်းချမှု တားမြစ်ချက်ချမှတ်ပြီး လေကြောင်းလောင်စာဆီ၊ လေယာဉ်၊ လေယာဉ်အစိတ်အပိုင်းများ၊ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းရေးအထောက်အပံ့များ၊ ခဲယမ်းများ၊ နည်းပညာများ၊ လေ့ကျင့်ရေး သို့မဟုတ် အခြားသောနည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာအကူအညီများ သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုများအပါအဝင် မြန်မာစစ်တပ်သို့ လက်နက်နှင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာပစ္စည်းများ ထောက်ပံ့မှုအပေါ် လုံလောက်သည့်ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများ လုပ်ဆောင်ရန်။
- ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ ဝင်ငွေများအပေါ် ထပ်မံ၍ ညှိနှိုင်းပစ်မှတ်ထားပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများ အကောင်အထည်ဖော်ရန်နှင့် အရပ်သားများအပေါ် တိုက်ခိုက်မှုများလုပ်ဆောင်ရာတွင် ငွေကြေးထောက်ပံ့နိုင်မှု အားနည်းလာစေရန် စစ်ကောင်စီအရာရှိများအား ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများ ပြုလုပ်ရန်။
- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ (SAC) ၏ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများ၏ ပြင်းထန်သောသက်ရောက်မှုဒဏ်မှ ပြန်လည်တည်ဆောက်ရန်နှင့် ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရန် ရွာသားများအား ကူညီဆောင်ရွက်ပေးနေသော ဒေသခံအရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်း (CSOs)၊ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ (CBOs) နှင့် တိုင်းရင်းသားဝန်ဆောင်မှုပေးသူများထံသို့ ကူညီထောက်ပံ့မှုများအား တိုးမြှင့်ပေးဆောင်ရန်။ ထိုခိုက်ခံစားရသော လူမှုအသိုက်အဝန်းများအတွက် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာပံ့ပိုးမှုအပါအဝင် ဘက်စုံပံ့ပိုးကူညီမှုယန္တရားများ ဖွဲ့စည်းကူညီဆောင်ရွက်ပေးရန်။
- အထူးသဖြင့် ကုန်းတွင်းနယ်နိမိတ်မှတစ်ဆင့် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်အကူအညီပေးရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဒေသအတွင်းလှုပ်ရှားနေသော ပြည်တွင်းအရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများမှတစ်ဆင့် မြန်မာပြည်သို့ အကူအညီများ ထိရောက်စွာဖြတ်သန်းနိုင်ရေးအတွက် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံရန်။
- စစ်ကောင်စီသည် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကြပ်အတည်းများအား အဓိကဖြစ်ပေါ်စေသည့်အဖွဲ့ဖြစ်ကြောင်း၊ အရပ်သားများအပေါ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အရပ်သားနှင့်စစ်ရေး ပစ်မှတ်ခွဲခြားမှုမရှိပဲ ပစ်မှတ်ထားတိုက်ခိုက်မှုများအား ကျူးလွန်နေသည့်အဖွဲ့ဖြစ်ကြောင်းနှင့် မြန်မာပြည်တွင် အစုလိုက်အပြုံလိုက် နေရပ်စွန့်ခွာခြင်း၏ ဖြစ်စေသည့်အဖွဲ့ဖြစ်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြုရန်။ SAC သည် စစ်ရာဇဝတ်မှုများနှင့် လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများအား ကျူးလွန်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြုရန်။

- SAC နှင့် သဘောတူညီချက်များ လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းနှင့် တရားဝင်မှုပေးခြင်းအပါအဝင် SAC အား တရားဝင်အသိ အမှတ်ပြုမှုတစ်စုံတစ်ရာပေးခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ရန်။ အလားတူစွာပင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် အရပ်သား များအပေါ် ဥပဒေမဲ့တိုက်ခိုက်မှုများအား ဆက်လက်ကျူးလွန်ရန် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေမည့် စစ်ရေးနှင့်စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအပါအဝင် မည်သည့်ပုံစံဖြင့်မဆို SAC နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများအား ရှောင်ကြဉ်ရန်။
- နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်တရားရုံး(ICC)ကဲ့သို့သော နိုင်ငံတကာတရားရုံးများတွင် SAC ခေါင်းဆောင်များအား တရားစွဲဆို ခြင်းနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တရားစီရင်မှုများမှတစ်ဆင့် မြန်မာပြည်ရှိအရပ်သားများအပေါ် ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများအတွက် SAC မှ တာဝန်ခံရန် နိုင်ငံတကာစုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများအား ပံ့ပိုးကူညီရန်။
- ကရင်ပြည်နယ်အတွင်း နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေနှင့် နိုင်ငံတကာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများအား စနစ်တကျချိုးဖောက်မှုများ၊ အထူးသဖြင့် ရွာသားများအား အကြမ်းဖက်ရန်နှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေရန် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများ အသုံးပြုခြင်းများအား နိုင်ငံတကာစုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများအတွင်း ပါဝင်လာစေရန် စုံစမ်း စစ်ဆေးမှုနယ်ပယ်အား ကျယ်ပြန့်အောင်လုပ်ဆောင်ရန်။
- မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား မှတ်တမ်းတင်ရန်၊ ခံစားရသူများ၏ အခွင့်အရေး အတွက် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ဘေးကင်းရေးအတွက် ပြည့်စုံသည့်ပံ့ပိုးကူညီမှုများ ပေးရန်ကြိုးစားနေသည့် ပြည်တွင်းနှင့်အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ကြိုးပမ်းမှုများအား ပံ့ပိုးကူညီပြီး ၎င်းတို့၏အသံအားနားထောင်ရန်။
- SAC ၏လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် အပြီးအပိုင် အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ဖြစ်သွားရသည့် ရွာသားအရေအတွက် တိုးလာသည့် အခြေအနေတွင် ထိုင်းနိုင်ငံတွင်ခိုလှုံ့ခွင့်ရှာဖွေနေသူများ၏ သုခချမ်းသာ၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုနှင့် လွတ်လပ်ခွင့် များတိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန် ထိုင်းနိုင်ငံရှိ တရားဝင်ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်နေသော အာ ဏာပိုင်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းများအား ပံ့ပိုးကူညီရန်။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အား ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ပြီး မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း ကျေးလက်ဒေသများရှိရွာသားများနှင့် ဒေသခံလူထုများ၏အခြေအနေများအား ၎င်းတို့နှင့်တိုက်ရိုက် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းများ၊ ဓာတ်ပုံနှင့်အခြားအထောက်အထားများဖြင့် မှတ်တမ်းတင်မှုများပြုလုပ် ပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သည် သီးခြားလွတ်လပ်စွာလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သော အဖွဲ့အစည်းဖြစ် ပြီး မည်သည့်နိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် အခြားအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပတ်သက်ခြင်းမရှိပါ။